

**SUDSKI SAVET
KOSOVA**

2012-2017

**SUDSKI SAVET
KOSOVA**

ZA PERIOD 2012 - 2017

Pregled sadržaja

UVOD	5
1. VIZIJA	6
2. MISIJA	6
3. SPECIFIČNI CILJEVI STRATEGIJE TIK-a:.....	7
4. STRATEGIJA TIK-a.....	9
STUB 1: Pravni i politički okvir	10
STRATEŠKI PROGRAM 1.1: Iniciranje zakonskih promena potrebnih za uspešnu implementaciju TIK-a u pravosuđu Kosova	10
STRATEŠKI PROGRAM 1.2: Preduzimanje regulativnih promena u okviru odgovornosti SSK-a.	11
STRATEŠKI PROGRAM 1.3: Osnivanje okvira i regulativnih procedura za obezbeđivanje razvoja pilot inicijativa	11
STUB 2: Sponzorisanje i podrška donošenja odluka	12
STRATEŠKI PROGRAM 2.1: Pružanje stalne, pravovremene i potpune podrške operacijama preko monitoriranja sprovođenja Strategije TIK.-a	12
STRATEŠKI PROGRAM 2.2: Obezbeđivanje adekvatnih fondova za sprovođenje ove Strategije TIK-a povećanjem budžeta pravosuđa i donatorske pomoći.	13
STRATEŠKI PROGRAM 2.3: Obezbeđivanje koordinacije projekata donatora	14
STRATEŠKI PROGRAM 2.4: Angažovanje u međunarodnoj i regionalnoj saradnji	14
STRATEŠKI PROGRAM 2.5: Stvaranje i davanje jednog mandata jednoj Grupi korisnika	14
STUB 3: Pouzdana hardver infrastruktura	16
STRATEŠKI PROGRAM 3.1: Stvaranje adekvatnog prostora za centralne servere	16
STRATEŠKI PROGRAM 3.2: Pružanje adekvatnih veza svim lokacijama pravosuđa	17
STRATEŠKI PROGRAM 3.3: Pružanje adekvatne infrastrukture za servere	17
STRATEŠKI PROGRAM 3.4: Stvaranje kapaciteta za ponovno vraćanje u slučaju nesreće.	18
STRATEŠKI PROGRAM 3.5: Obezbeđivanje adekvatnih stolnih kompjutera	18
STRATEŠKI PROGRAM 3.6: Migracija iz operativnog sistema WIN XP u WIN 7	19
STRATEŠKI PROGRAM 3.7: Sprovođenje centralnog UPS-a u svakoj lokaciji pravosuđa	19
STRATEŠKI PROGRAM 3.8: Sprovođenje sistema audiosnimanja	19
STRATEŠKI PROGRAM 3.9: Sprovođenje sistema za zaštitu svedoka	20
STUB 4: Platforme i adekvatne softver alatke	21
STRATEŠKI PROGRAM 4.1: Biranje odgovarajuće sredine za razvoj softvera	21
STRATEŠKI PROGRAM 4.2: Biranje adekvatnog sistema za bazu podataka	22
STUB 5: Bezbednost sistema TIK-a	23
STRATEŠKI PROGRAM 5.1: Sprovođenje procesa menadžiranja rizika bezbednosti	23
STRATEŠKI PROGRAM 5.2: Sprovođenje procene ugroženosti	24
STRATEŠKI PROGRAM 5.3: Sprovođenje jačanja sistema	24
STRATEŠKI PROGRAM 5.4: Sprovođenje menadžiranja dnevnika	24
STRATEŠKI PROGRAM 5.5: Razvoj politika	25
STRATEŠKI PROGRAM 5.6: Održavanje obuka za bezbednost osoblja/samosvestnost.....	25
STRATEŠKI PROGRAM 5.7: Sprovođenje Network Access Control (NAC) [Kontrolisanja pristupa u Mreži]	25
STRATEŠKI PROGRAM 5.8: Obezbeđivanje fizičke sigurnosti u prostorijama servera.	26
STRATEŠKI PROGRAM 5.9: Održavanje ažuriranog inventara instaliranih oprema i usuga	26
STRATEŠKI PROGRAM 5.10: Stvaranje dokumentovanja sistema	27

STUB 6: Analitika, razvoj i sprovođenje metodologija	28
STRATEŠKI PROGRAM 6.1: Određivanje procedura analize rada.....	29
STRATEŠKI PROGRAM 6.2: Razvoj softverskih aplikacija u skladu sa tehničkim standardima	29
STRATEŠKI PROGRAM 6.3: Obezbeđivanje adekvatnih metodologija za testiranje i prijem	30
STRATEŠKI PROGRAM 6.4: Pružanje obuka za osnovne i unapređene veštine TIK za sve zadnje korisnike	30
STRATEŠKI PROGRAM 6.5: Određivanje metodologija implementacije koje odgovaraju potrebama SSK-a, sudovima i radnicima sudova	30
STRATEŠKI PROGRAM 6.6: Obezbeđivanje uzajamnog funkcionisanja sa ostalim sistemima TIK-a Kosova i EU u dugoročnom planu	31
STRATEŠKI PROGRAM 6.7: Stvaranje internet usluga za javni pristup (portal interneta).....	32
STRATEŠKI PROGRAM 6.8: Pružanje pristupa on-line u rešenjima i zakonodavstvu (centar dokumentovanja).....	32
STRATEŠKI PROGRAM 6.9: Stavljanje u upotrebi i korišćenje jedne zvanične elektronske pošte u pravosuđu Kosova	33
STRATEŠKI PROGRAM 6.10: Korišćenje "digitalnog potpisa", čim se stavlja na raspolaganju na Kosovu	33
STUB 7: Adekvatni ljudski resursi	34
STRATEŠKI PROGRAM 7.1: Stvaranje i čuvanje menadžiranja i snažnog organizovanja projekta	35
STRATEŠKI PROGRAM 7.2: Stvaranje i čuvanje unutrašnjih snažnih resursa za TIK	35
STRATEŠKI PROGRAM 7.3: Stvaranje i analiziranje resursa procesa rada	36
STRATEŠKI PROGRAM 7.4: Izgradnja resursa za obuku	36
STRATEŠKI PROGRAM 7.5: Zapošljavanje domaćih zvaničnika za TIK	36
STRATEŠKI PROGRAM 7.6: Postepeno stvaranje usluga pomoći u kancelariji	37
STRATEŠKI PROGRAM 7.7: Pružanje obuka za osoblje SSK-a.	37
STUB 8: Resursi i sposobnosti za statistike i menadžiranje	38
STRATEŠKI PROGRAM 8.1: Znatno povećanje sposobnosti izveštavanja SSK-a	38
STRATEŠKI PROGRAM 8.2: Jačanje sposobnosti SSK-a da upravlja pravosudnim sistemom	39
STRATEŠKI PROGRAM 8.3: Ispunjavanje standarda CEPEJ-a i drugih međunarodnih standarda izveštavanja.....	39
ANEKSI	41
Aneks I - Izveštaj o proceni	42
Aneks II – Radna grupa za izradu strateškog plana za TIK	48
Aneks III – Specifikacije server sobe	49
Aneks IV – Skraćenice	51

Uvod

Vladavina prava i zaštita ljudskih prava su od vitalnog značaja za jedno slobodno, demokratsko društvo. Jedno nezavisno i transparentno pravosuđe u procesima odlučivanja i odgovorno za svoj rad je od suštinskog značaja da garantuje vladavinu prava i zaštitu ljudskih prava.¹

Tačne, pravovremene i precizne informacije koje se primenjuju pravedno tokom sudskih postupka predstavljaju preduslov za pravovremena i pravna rešenja, koje su garancija za nepristrasnost i pravednost. Upotreba tehnologije informisanja i komuniciranja (TIK) u pravosuđu stavlja na raspolaganju bolje nego ikada informacije svim pravosudnim strukturama i radnicima sudova.

Strateški plan Sudskog saveta Kosova (SSK-a) za period 2007 – 2012 označio je uvođenje u upotrebi TIK-a u pravosuđu Kosova kao jedan glavni preduslov za ispunjavanje zadataka i obaveza SSK-a.

Kako bi nastavio organizovano i sistematski svoje pokušaje za realizaciju TIK-a ubuduće, SSK-a je tražio tehničku pomoć od programa TAIX i Evropske komisije i od Vlade Norveške u pripremanju Strategije TIK-a za period 2012 – 2017.

SSK je dobio velikodušnu pomoć u pripremi TIK strategije iz Evropske Komisije i Norveške. Evropska Komisija je obezbedila dva stručnjaka kroz TAIX-mehanizam. U cilju obezbeđenja transfera regionalnih znanja i iskustava Norveška je finansirala vodeće stručnjake iz Bosne i Hercegovine. Norveška je takođe obezbedila podršku za održavanje konferencija i seminara u toku pripreme Strategije, kao i štampanje strategije na tri jezika.

Kao pripremna aktivnost za sastavljanje Strategije TIK, napori koji su učinjeni u prošlosti i trenutno stanje, što se tiče uvođenja u upotrebi TIK-a u pravosuđu Kosova, sumirani su u izveštaju ocenjivanja.

Strategija TIK-a je finalni proizvod jednog procesa strateškog planiranja, u kome su učestvovali jedna radna grupa SSK-a i predstavnici iz EULEX-a i projekata USAID-a.

Ova Strategija TIK-a predstavlja plan SSK-a o načinu uvođenja TIK-a u upotrebi u pravosuđu Kosova tokom pet narednih godina.

¹ Strateški Plani za Pravosuđe Kosova 2007 – 2012, Predgovor – stranica i

1. VIZIJA

Informativna i komunikativna tehnologija stavljena u potpunom korišćenju i korisna u podržavanju vizije Sudskog saveta Kosova kako bi stvorio jedan pravosudni sistem koji je efikasan, transparentan, odgovoran za svoj rad i pristupačan za sve.

2. MISIJA

Da se značajno povećaju dostupne informacije o sudskim predmetima i rad sudova, stavljajući TIK u potpunoj upotrebi, kao i da se povećaju mogućnosti za SSK-a, predsednike sudova i pomoćno osoblje da svoje dužnosti obavljaju na efikasan način, doprinoseći ovako opštem povećanju efikasnosti i transparentnosti pravosudnog sistema.

3. SPECIFIČNI CILJEVI STRATEGIJE TIK-a:

Kroz implementaciju Strategije TIK, SSK-a će biti usmeren ka realizaciji specifičnih ciljeva kao u nastavku :

Specifični ciljevi:

Transformacija sudova Kosova u elektronske sudove, koji će koristiti centralnu bazu podataka i adekvatnu infrastrukturu TIK i koji će razmeniti podatke i dopise u elektronskoj formi u okviru pravosudnog sistema Kosova, kao i sa drugim odgovarajućim sistemima TIK-a na i van Kosova;

1. Osnivana je centralna baza podataka
2. SIML 2013 je funkcionalan i primenjuje se u svim sudovima
3. Garantovana je pouzdanost infrastrukture i hardverskih komponenti u stopi od 99 %.
4. Podaci sa ostalim registrima se razmenjuju na licu mesta.

Pokazatelji uspeha:

b. Proaktivno menadžiranje sudovima na temelju trenutnih podataka i izveštaja;

1. SSK-a kontroliše sveobuhvatne izveštaje o radu sudova svakog meseca, analizira i donosi dogovarajuće odluke ili izdaje odgovarajuća uputstva.
2. Predsednici sudova ocenjuju rad sudova i svojih radnika svakog meseca, analiziraju i donose dogovarajuće odluke ili donose odgovarajuća uputstva.

c. Dostupnost on-line usluga za građane, kroz stvaranje web portala pravosuđa.

1. Internet portal koji sadrži veb stranice svakog suda ažurirane i dostupne n 24/7
2. Jedinstven broj 'klikiranja' na veb stranici.
3. Ankete za kvalitet i dostupnost podataka i usluga za građane

d. Stvaranje ljudskih resursa unutar SSK-a koji raspolazu znanjem i potrebnim veštinama za implementaciju ove Strategije, kao i pružanje adekvatnih obuka i hardver opreme za osoblje sudova za svakodnevnu i nesmetanu upotrebu, kompjuterskih programa, elektronske pošte i interneta SSK-a.

1. Ljudski resursi SSK-a su u stanju da koriste softverske aplikacije, da održavaju kompjuterski sistem i pruže odgovarajuću pomoć krajnjim korisnicima.
2. Hardver infrastruktura je instalirana i održava se kako bi se garantovao nesmetani rad sudova i sudskih službenika
3. Pristup u elektronsku poštu, internet, aplikacije pravosuđa, veb portal i centru spisa garantuje se u stopi od 99%.
4. Osnovne obuke i napredne obuke za TIK su dostupne svim krajnjim korisnicima na terenu i tokom jednog dužeg perioda, što rezultira u unosu redovnih i čišćenih podataka.

e. Siroka saradnja sa drugim pravosudnim sistemima koji koriste TIK u pravosuđu, kako u regionalnom tako i međunarodnom nivou.

1. Broj međunarodnih/regionalnih događaja koji se odnose na TIK i kojima je doprineo SSK-a.
2. Broj regionalnih/bilateralnih dogovora koji se odnose na TIK i koje je sklopio SSK-a.

f. Veliki napori kako bi se obezbedili fondovi za implementaciju Strategije TIK-a preko finansiranja kako iz Vlade tako i od donatora.

1. Povećan budžet SSK-a za investicije u TIK-u
2. Međunarodni donatori pomažu u finansiranju Strategije TIK-a kroz faze „širenja“.
3. Obezbeđenje stabilnog finansiranja za radove SSK-a u TIK-u u fazi „održavanja“.

4. STRATEGIJA TIK-a

Strategija TIK-a će postići svoj cilj i omogućiti SSK-au da ostvari svoje strateške ciljeve kroz osam načelnih grupa relevantnih aktivnosti

U ovoj Strategiji TIK-a, ove grupe relevantnih aktivnosti su zamišljene i predstavljene kao „stubovi“

Kako bi se podržala Strategija TIK-a SSK-a, određena su osam stubova kao u nastavku:

Za postizanje općih rezultata Strategije TIK-a zahtjeva će se istovremena i sinhronizovana izgradnja svih „stubova“

SSK-a će izgraditi pojedinačne stubove i realizovati strateške ciljeve za svaki stub, kroz implementaciju specifičnih strateških programa.

STUB 1: Pravni i politički okvir

STRATEGIC GOAL 1:

Improved legal and regulatory framework which enables effective and efficient use of ICT in the Kosovo judiciary

Potpuno uvođenje korišćenja TIK-a u pravosudnom sistemu Kosova činiće korenitu promenu u načinu na koji se obavljaju radovi u našim sudovima. Za sada sve zakonodavne i regulatorne solucije su kreirane kako bi podržao stare ručne sisteme („papirom i olovkom“).

Da bi se omogućila puna upotreba solucija TIK-a u pravosuđu Kosova, tokom implementacije Strategije TIK-a biće potrebno da se preduzmu aktivnosti u promeni zakona, pod zakonskih akata politika i procedura.

SSK-a će inicirati potrebne zakonske promene i radiće zajedno sa vladom i drugim relevantnim državnim institucijama. U okviru svojih odgovornosti SSK-a će preduzeti tehničke aktivnosti i usvojiće podzakonske akte, politike i potrebne procedure.

SSK-a će obezbediti sinhronizovano i pravovremeno objavljivanje amandmana i/ili propisa kao bi omogućio implementaciju Strategije TIK-a u skladu sa zakonskim i regulatornim okvirima koji su na snazi.

Kako bi izgradio ovaj stub i kako bi se ostvario strateški cilj broj 1, SSK-a će inicirati i realizovati strateške programe kao u nastavku:

- 1.1. Iniciranje zakonodavnih izmena potrebnih za uspešno uvođenje u upotrebi TIK-a u pravosuđu Kosova.**
- 1.2. Preduzimanje regulatornih izmena u okviru odgovornosti SSK-a**
- 1.3. Stvaranje regulatornog okvira i procedura za obezbeđivanje razvoja test inicijativa.**

STRATEŠKI PROGRAM 1.1: Iniciranje zakonskih promena potrebnih za uspešnu implementaciju korišćenja TIK-a u pravosuđu Kosova

Preko odgovarajućim zakonodavnim procedurama, SSK-a će inicirati i predložiti izmenu zakona na snazi, kako bi se omogućio: odgovarajući institucionalni okvir, usaglašavanje proceduralnih zakona i stvaranje adekvatnih ljudskih resursa za razvoj operacija TIK-a.

U cilju obezbeđenja autoriteta i odgovornosti SSK-a za implementaciju, koordiniranje i nadgledanje uspostavljanja jednodolnosti u upotrebi TIK-a u pravosuđu Kosova, SSK-a dostaviće amandmane Zakona o Sudskom savetu Kosova. Uporedo ovome, SSK-a će tražiti jedno ovlašćenje da dobije i upravlja neposredne fondove za projekte TIK-a u pravosuđu.

Da bi se omogućilo efikasno korišćenje TIK-a tokom sudskih postupaka. SSK-a će inicirati zakonodavne promene u proceduralnim zakonima. Elektronske usluge za procesuiranje, korišćenje elektronskih spisa, prijem i dostavljanje istih, upotrebu digitalnih potpisa i srodnih pitanja, biće samo neka od pitanja koja će se tretirati, i na taj način biće podržane od strane zakona, kako bi se iste primenile tokom sudskih postupaka. Stalna aktivnost SSK-a biće monitoriranje mogućih ispravki koje TIK može doneti sudovima i građanima kao i pravovremeno preduzimanje

inicijativa za izmenu relevantnog zakonodavstva.

Da bi se obezbedili ljudski resursi koji mogu pružiti adekvatnu operativnu podršku Strategiji TIK i njenih dostignuća u budućnosti, SSK-a će sarađivati sa Vladom u cilju pronalazjenja načina kako privući i zadržati stručnjake, koji će biti zaposleni u skladu sa zakonima koji regulišu zapošljavanje civilnih službenika.

STRATEŠKI PROGRAM 1.2: Preuzimanje regulatornih promena u okviru odgovornosti SSK-a.

SSK-a očekuje da će potpuna implementacija TIK-a po sudovima Kosova dovesti do novog organizovanja procesa rada u sudovima. Procesi poput: vođenja zapisnika i upravljanja zapisnicima, tok predmeta, određivanje predmeta, monitoriranje rada, rokovi za planirane aktivnosti predviđene zakonom i onih sličnih, biće samo neke od aktivnosti, koje će se realizovati drugačije od trenutnog ručnog sistema.

Uvođenje u upotrebi TIK-a, uz podršku ponovnog dizajniranja jednog odgovarajućeg radnog projekta, činiće aktivnosti koje otežavaju rad po sudovima bržim i lakšim, jer će se ubrzati radnje koje se ponavljaju. SSK-a će koristiti ove ispravke da prenese i vrati ponovo izvore u okviru trenutnog organizovanja sudova, u cilju pružanja bolje usluge građanima i povećanja efikasnosti sudova.

SSK-a će razmatrati trenutne podzakonske akte, pravila, procedure koje regulišu rad sudova, aktivnosti i sistematizaciju položaja i vršiće odgovarajuće potrebne. SSK-a će takođe osvojiti nove akte, pravilnike i procedure koje nisu postojale pre, u cilju regulisanja sprovođenja i korišćenja opreme TIK-a, bezbednosti TIK-a, interneta, elektronske pošte i tako redom.

Obziom da većina ovih regulativnih pitanja spadaju u okviru odgovornosti pravosudnih saveta evropskih država, SSK-a će se potruditi da sarađuje sa ostalim pravosudnim savetima na regionalnom i međunarodnom nivou.

STRATEŠKI PROGRAM 1.3: Osnivanje okvira i regulativnih procedura za obezbeđivanje razvoja pilot inicijativa

Iako je ova Strategija TIK-a veoma entuzijastična i treba da utiče u postizanju dugoročnih pozitivnih rezultata za pravosuđe Kosova, SSK-a će nastojati da se rešenja ili promene TIK-a u procesu rada dobro i detaljno testiraju pre nego što se sprovede u potpunosti po svim sudovima.

U cilju omogućavanja i podsticanja eksperimenta sa novim idejama, kao neizbežni deo novih dostignuća, SSK-a će osvojiti jedan pravilnik za razvoj koncepata testiranja. Po određenoj proceduri, jedan izabrani sud pilot će se osloboditi sprovođenja jedne podgrupe pravila, kako bi se potvrdilo donošenje i sprovođenje novih ideja u svakidašnjem životu, u jednoj realnoj sredini u sudu.

Procedura koja će se odrediti za sprovođenje, usvajanje i realizaciju koncepata testiranja kao i sprovođenje istih po pilot sudovima, treba da bude brza i obična, ali istovremeno treba obuhvatiti i snažne mehanizme za monitoriranje i ocenjivanje.

STUB 2: Sponzorisanje i podrška donošenja odluka

STRATEŠKI CILJ 2:

Da se SSK-a aktivno uključi u finansijskim aspektima TIK-a, monitoriranju rezultata TIK-a i pravovremenog obezbeđenja podrške za operativni nivo u okviru svojih odgovornosti i ovlašćenja.

Usvajanjem Strategije TIK-a, SSK-a postavlja jasne ciljeve i predviđa kakva poboljšanja se mogu očekivati i koliko se može povećati transparentnost.

Ova strategija i ova vizija SSK-a se ne može realizovati bez značajnog finansiranja. SSK-a će morati da učini mnoge napore kako bi dobio sredstva za izvršenje ove strategije i da pokaže da se postižu rezultati tokom celog procesa implementacije iste.

Kako bi ostvario ove ambiciozne ciljeve, SSK-a će morati da obezbedi podršku i saradnju osoblja sudova, koji, na kraju krajeva treba da imaju najviše koristi od implementacije TIK-a. SSK-a će promovisati strategiju i njene ciljeve kroz stvaranja jedne Grupe korisnika, koji će zastupati interese predsednike sudova, sudija i radnika sudova. Ova Grupa korisnika će oceniti svaku softversku soluciju pre nego što se isti sprovodi po sudovima. SSK-a će tražiti da članovi ove grupe promovišu aktivno napore SSK-a u oblasti TIK-a među njihovim kolegama u pravosuđu.

SSK-a će uvek biti otvoren za sugestije budućih krajnjih korisnika i poboljšanje u procesu sprovođenja, ali u isto vreme SSK-a će staviti do znanja svoju snažnu nameru da realizuje ciljeve i da se neće tolerisati nijedan nerazumni pokušaj da ugrozi ciljeve ove Strategije.

Specifični strateški programi koji će se inicirati se u okviru ovog stuba su:

2.1. Pružanje stalne, pravovremene i potpune podrške operacijama monitoriranjem sprovođenja Strategije TIK-a.

2.2. Obezbeđenje adekvatnih fondova za sprovođenje ove Strategije TIK-a, kroz povećanja budžeta SSK-a i pomoć donatora.

2.3. Obezbeđenje koordiniranja projekata donatora.

2.4. Angažovanje u međunarodne i regionalne saradnje.

2.5. Stvaranje i davanje jednog mandata jednoj Grupi korisnika.

STRATEŠKI PROGRAM 2.1: Pružanje stalne, pravovremene i poptune podrške operacijama preko monitoriranja sprovođenja Strategije TIK.-a

Podrška SSK-a u sprovođenju Strategije TIK-a neće biti samo deklarativna. Ova strategija, koja predstavlja stvarne realne potrebe pravosuđa Kosova i način ostvarivanja ciljeva iste, je od fundamentalnog značaja kako za građane, tako i za Republiku Kosova. Zbog njene velike važnosti SSK-a će pružiti stalnu, pravovremenu i poptunu podršku za izvršenje Strategije TIK.-a

Osvajanjem ove strategije SSK-a pokazuje jasno svoju odlučnost da promeni i modernizuje pravosuđe Kosova.

SSK-a treba da formira jedan mehanizam koji će nadlegati sprovođenje Strategije TIK-a. Ovaj mehanizam treba stvoriti mogućnosti SSK-a da periodično oceni postignuti progres sprovođenju Strategije TIK-a, troškove,

finansijska sredstva koja nedostaju i sva druga pitanja koja mogu odraziti izazove i mogućnost u sprovođenju pomenute Strategije. SSK-a treba da razmotri postignute rezultate najmanje svaka tri meseca i u okviru svojih nadležnosti treba da donese odgovarajuće odluke u nameri da smanji rizike i otkloni prepreke. Takođe, članovi SSK-a vršiče posete na terenu kako bi se demonstrirala odlučnost Saveta, kako bi se shvatili problemi i slušali predlozi zadnjih korisnika po sudovima.

SSK-a mora da obezbedi da se koriste najbolje moguće prakse na raspolaganju, kada je reč o upravljanju strateškog programa. To znači da odmah nakon formalnog usvajanja Strategije od strane SSK-a, svojom odlukom SSK-a će odrediti jedan upravni bord programa (PSB).

Ovaj bord će biti sastavljen od jednog člana SSK-a, jednog delegiranog od strane visokog rukovodstva Sekretarijata SSK-a, predstavnika iz sektora donatora i zainteresovanih strana ovde i EULEX-a. Mandat PSB-a će biti da redovno razmatra postignuti progres u sprovođenju strategije i obezbedi jednu koordinaciju i između ostalog: da preispita programske aktivnosti naspram njegovih planova, budžete programa vs aktuelnih troškova (sa ciljem identifikovanja i rešavanja nekih važnog nesporazuma, da se diskutuju izveštaji o napretku i rešavaju važna pitanja koja prouzrokuju prepreke u sprovođenju strategije

Sednice PSG-a treba da se održe svaka tri (3) meseca, tokom godine (ili ako je potrebno i češće treba podneti zahtev) i iste moraju imati kao osnovu jedan stalni dnevni red unapred dogovoren od strane učesnika takvih sastanaka. Sednica inauguracije treba da se održi odmah nakon usvajanja strategije od strane SSK-a.

PSB izveštava SSK-au najmanje dva puta godišnje. U izveštaju treba da se obuhvati progres svakog projekta pojedinačno, izveštaji grupe korisnika TIK-a, izveštaji budžeta i oni ad-hoc.

Direktor Sekretarijata SSK-a obezbeđuje odgovarajuću administrativnu podršku PSB-u i imenuje menadžera projekta SSK-a, koji je odgovoran da obezbedi koordiniranje sa svim

relevantnim akterima i tehničke ekspertize za PSB.

STRATEŠKI PROGRAM 2.2: Obezbeđivanje adekvatnih fondova za sprovođenje ove Strategije TIK-a povećanjem budžeta pravosuđa i donatorske pomoći.

SSK-a je svestan da su za ostvarivanje opštih ciljeva Strategije TIK-a potrebni značajni fondovi, ali sa druge strane nemoguće je da se poveća efikasnost u radu sudova, da se poveća transparentnost aktivnosti i da se postignu evropski standardi bez ulaganja u TIK-u.

Krajnji cilj Strategije TIK-a nije samo da modernizuje rad u sudovima, nego i da ojača vladavinu prava i time poveća poverenje građana i investitora.

SSK-a će predstaviti Strategiju TIK-a vladi Kosova i tražiče njenu podršku. Pozitivni odgovor od vlade se očekuje u obliku jednog većeg budžeta za kapitalne investicije SSK-a i za ljudske resurse TIK-a u kontinuitetu tokom nekoliko narednih godina.

Istovremeno SSK-a je realan što se tiče nivoa finansiranja koji vlada Kosova može obezbediti za ovaj cilj i takođe je svestan da fondove treba tražiti i iz drugih izvora.

Fondovi koji nedostaju mogu se pokriti od strane međunarodnog donatora, koji su godinama pomagali i državu, i pravosuđe Kosova. Za izvršenje Strategije TIK-a, SSK-a će sastaviti projekte opštih troškova za sprovođenje TIK-a u pravosuđu Kosova. Ovi projekti će biti predstavljeni Vladi i zajednici donatora. SSK-a očekuje da i Vlada i zajednica donatora doprinose, birajući aktivnosti ili grupe aktivnosti, za koje oni mogu pružiti fondove. Opšti budžet za sufinansiranje će se sastaviti na kraju ovog procesa i predstavice se svim doprinosiocima.

Koliko je moguće, SSK-a će biti odgovoran za sufinansirano sprovođenje budžeta kao i da izveštava svakom doprinosiocu, kako u opštem napretku sprovođenja Strategije TIK-a, tako i o detaljnim troškovima za dotičnog donatora u okviru svog doprinosa.

Zajednički sufinansirani budžet zajedno sa ovom strategijom, služiče kao osnova za

identifikovanje novih donatora i kao prilika za njih da učestvuju. SSK-a će aktivno tražiti izvore dodatnih finansiranja tokom celog perioda sprovođenja ove Strategije.

STRATEŠKI PROGRAM 2.3: Obezbeđivanje koordinacije projekata donatora

U Republici Kosova postoji jedna velika prisutnost međunarodnih organizacija i donatora. U mnogim slučajevima oni su odgovorni za sprovođenje specifičnih projekata u pravosuđu Kosova. SSK-a visoko ceni ove napore i izražava svoju težnju da nastavi da saraduje sa svim mogućim donatorima. SSK-a izjavljuje da će finansiranje ove Strategije od strane donatora biti neophodno za sprovođenje iste.

U svrhu obezbeđenja maksimalnih uticaja ovih projekata i uticaj istih u pravosuđu Kosova, SSK-a

će imati preuzeti ulogu u sinhronizaciji ovih projekata i pokušaće da obezbedi maksimalan povraćaj ulaganja kako za donatore, tako i za pravosuđe Kosova.

Obzirom da je ova Strategija TIK-a sastavljena uz pomoć KVEK/TAIEX-a i vlade Norveške, u sastavljanju iste bili su uključeni i predstavnici EULEX-a i USAID-a i njegovih projekata, SSK-a čvrsto veruje da ova strategija treba da posluži kao zajednička platforma za akciju kako za donatore, tako i za SSK-a. Svaki novi donator treba da prilagođava njegove napore pitanjima koja se odnose na TIK, ciljevima i aktivnostima koje će se odvijati prema ovoj Strategiji.

Tokom sprovođenja Strategije TIK-a, SSK-a će organizovati preko **PSB** koordinirane i redovne sastanke u vezi ove strategije sa donatorskim organizacijama. U okviru ovih sastanaka važno mesto treba zauzeti podela aktivnosti, uključujući i zajedničko planiranje za preduzimanje sinhronizovanih aktivnosti takođe.

STRATEŠKI PROGRAM 2.4: Angažovanje u međunarodnoj i regionalnoj saradnji

SSK-a je potpuno svestan da na početku sprovođenja ove strategije istom u velikoj meri nedostaje iskustvo što se tiče uvođenja TIK-a u upotrebu, u upoređenju sa nekim drugim naprednim pravosudnim sistemima.

SSK-a će tražiti, inicirati i podržati svaku vrstu međunarodne i regionalne saradnje, koja može pomoći razmeni znanja, ideja i iskustva. Kako bi realizovao ambiciozne ciljeve ove Strategije, SSK-a priznaje da će edukacija osoblja i njihovo učešće na međunarodnim konferencijama i seminarima biti neophodno.

Sekretarijat SSK-a i projekat odgovoran za sprovođenje ove Strategije biće zaduženi za identifikaciju naprednih pravosudnih sistema za korišćenje TIK-a i mogućem stvaranju bilateralne koordinacije sa njima.

SSK-a takođe će se angažovati da ostvari razmenu iskustava i najbolje prakse sa drugim pravosudnim sistemima.

STRATEŠKI PROGRAM 2.5: Stvaranje i davanje jednog mandata jednoj Grupi korisnika

Da bi se osiguralo da ova strategija:

- Ispunjava svoje ciljeve u operativnom nivou;
- Omogućava krajnjim korisnicima da utiču na razvoj i sprovođenje solucija TIK-a u pravosuđu Kosova; i
- Stvara most komuniciranja između krajnjih korisnika i osoblja SSK-a odgovoran za operativno sprovođenje ove Strategije.

SSK-a će osnivati jednu grupu korisnika koja će biti odgovorna za obezbeđenje ekspertize korisnika, usvajanje izmena/modifikacija/unapređenja predloženih rešenja TIK-a pre nego što se iste primene po sudovima. Ova grupa formalno preko PSB izveštava SSK-au i obezbeđuje

formalno zadnje informacije o svom radu na redovnim ili ad hoc sastancima PSB ukoliko je potrebno. Broj i stepen zastupanja u grupi korisnika odrediće se jednom odlukom od strane SSK-a. Svi članovi ove grupe moraju biti spremni i vrlo zainteresovani da pomognu u sprovođenju Strategije i moraju da imaju kredibilitet i poverenje svojih kolega u pravosuđu Kosova. Svaobuhvatna znanja u vezi TIK-a neće biti odlučujući kriterijum za izbor.

Direktor Sekretarijata SSK-a, i menadžer programa treba biti članovi gorepomenute grupe, kao i predstavnik EULEX-a takođe. Drugim međunarodnim akcionarima može se reći da odrede jednog predstavnika za grupu korisnika.

Direktor Sekretarijata treba obezbediti odgovarajuću podršku grupi korisnika, koji će raditi u uskoj saradnji sa menadžerima projekta, svakog projekta pojedinačno u vezi sprovođenja strategije. Odgovarajući menadžer projekta angažovaće ovu grupu u svakom koraku sprovođenja projekta i informiše ga o planovima, izvršenju i odgovarajućim pitanjima u operativnom nivou tokom sednica pomenute grupe, koje će se doržati najmanje jednom mesečno.

SSK-a treba da obezbedi da grupa korisnika bude poznata za celokupno osoblje pravosuđa Kosova. Pripremajući jednu proceduru za praćenje žalbi, sugestija i predloga od strane krajnjih korisnika koje dostavljaju ovoj grupi.

STUB 3: Pouzdana hardver infrastruktura

STRATEŠKI CILJ 3:

Da se stvara i održava jedna pouzdana hardver infrastruktura kao preduslov za uvođenje u upotrebi softverskih solucija u pravosuđu Kosova.

U prethodnim naporima za TIK u pravosuđu Kosova, značajne investicije su orijetisane ka kupovini hardvera. Trenutno neki od ovih hardvera su potpuno funkcionalni, kao što su Wide Area Mreža (WAN) i Local Area Networks (LANs), dok nekoliko drugih uređaja su zastareli.

U periodu u nastavku SSK-a mora obezbediti da svu opremu koja nedostaje kupi i dostavlja sinhronizovano i paralelno sa drugim naporima koji se čine za TIK.

U svehu o obezbeđivanju stabilnosti isfrastrukture, SSK-a mora da planira da zameni postojeće opreme, po vremenskim periodima koji su predviđeni tehničkim standardima i naboljim praksama.

Za realizovanje strateškog cilja 3, SSK-a će se angažovati u strateškim programima kao u sledećem:

- 3.1. Stvaranje jednog posebnog prostora za centralni server
- 3.2. Pružanje adekvatnih veza između svih lokacija pravosuđa.
- 3.3. Pružanje adekvatne infrastrukture za servere
- 3.4. Stvaranje kapaciteta za ponovno vraćanje u slučaju nesreće
- 3.5. Obezbeđivanje adekvatnih stolnih kompjutera
- 3.6. Migracija iz operativnog sistema WIN XP u WIN 7
- 3.7. Sprovođenje centralnog UPS-a i generatora

3.8. Sprovođenje sistema audiosnimanja

3.9. Sprovođenje sistema za zaštitu svedoka

STRATEŠKI PROGRAM 3.1: Stvaranje adekvatnog prostora za centralne servere

Prvi prioritet SSK-a za stvaranje adekvatnih uslova za opremu TIK-a jeste da obezbedi jedno sigurno i efikasno odeljenje za servere.

Platforma za servere će biti dizajnirana tako da funkcioniše kao pažljivo kontrolisani prostor. Tokom rada u projektovanju, kreiranju i održavanju server platforme, moraju se sprovesti svi važeći tehnički i bezbednosni standardi kao i najbolje prakse inženjeringa. Biranje lokacije, traženog prostora i relevantnih zahteva energije su važni faktori kojima će se posvetiti pažnja.

SSK-a će lokalizovati i izgraditi sobu svog glavnog servera u Palati pravde. Dok Palata pravde bude bila u fazi izgradnje SSK-a će nastojati da privremeno stvori sobu svog servera unutar sobe servera Vlade Kosova.

STRATEŠKI PROGRAM 3.2: Pružanje adekvatnih veza između svim lokacijama pravosuđa

Kao rezultat prethodnih nastojanja u oblasti TIK-a, SSK-a poseduje funkcionalne mreže lokalne zone (LAN) i široke zone (WAN). Sve lokacije pravosuđa su povezane u jendoj mreži.

Cilj SSK-a je da povezuje sve lokacije pravosuđa pomoću jedne optičke mreže koja će se izgraditi od strane Ministarstva javne administracije i da stvori vezu za očuvanje rezervnih spisa linijama iznajmljenih od komercijalnih kompanija.

Kao u slučaju drugih oprema TIK-a, opreme aktivne mreže (kao što su ruteri, prekidači itd.) imaju ograničen vek trajanja. SSK-a mora da zameni ove opreme, po vremenskom planu (svaka oprema se menja nakon tri godine) i sinhronizovano (jedna trećina opreme se menja svake godine).

Ograda / kabinet mreže

SSK-a mora imati Ograde/kabinete mreža, koji omogućavaju menadžiranje, zaštitu i pojavljivanje mreže i kombinovajući estetiku i sigurnost jednog kabineta pristupom u jendoj otvorenoj polici.

SSK-a će stvoriti najmanje jednu ogradu /kabinet mrežu za svaki objekat LAN. Sve Ograde/kabineti mreža instaliraće se i lokalizovaće se po važećim tehničkim standardima i biće zaštićeni od neovlašćenog pristupa. Kabli mreže će biti uređeni i označeni propisno.

SSK-a će pružiti za svaku ogradu/ kabinet mreže jedan adekvatan UPS ili jednu vezu u jednom centralnom sistemu UPS-a.

STRATEŠKI PROGRAM 3.3: Pružanje adekvatne infrastrukture za servere

Hardverska infrastruktura servera će biti postavljena na jednoj glavnoj sobi servera.

Za izgradnju kompjuterske platforme SSK-a koristiće se tehnologija „Blade“ [izgovaraj kao „blejd“, iz engl. „Mač“] virtualnošću. Sve usluge koje treba pružiti od odvojenih kompjutera servera pružiće se pomoću „blade“platforme. SSK-a će izgraditi „blade“platforme sa dovoljno kapaciteta da pruži sve usluge svim krajnjim korisnicima. Kapaciteti „blade“ tehnologije će biti oko 2000 korisnika.

„Blade“ Platforme preko virtuelizacije će pružiti sve usluge neophodne za funkcionisanje TIK-a u pravosuđu Kosova. Glavni serveri koji će biti postavljeni na „Blade“ Platformi su:

- Kontrolor domena 1 (DC, DHCP, DNS, AD,...)
- Server fajla/štampanja
- Aplikacioni server
- Virtuelni centar (alati menadžiranja za virtuelnu sredinu)
- Centar sistema (menadžer konfiguriranja, operativni menadžer)
- Sigurnost / Antivirus (Forefront Endpoint Protection, Forefront for Exchange, etj.), WSUS
- Server elektronske pošte
- Baza podataka
- Informativne usluge iz interneta
- Backup [čuvanje rezervnih fajlova]

Troškovi za IT će biti smanjeni virtuelizacijom infrastrukture IT. Istovremeno, ovo će povećati efikasnost, korišćenje i fleksibilnost postojećih sredstava.

Usluga elektronske pošte

SSK-a će stvoriti svoju uslugu elektronske pošte koristeći Microsoft Exchange Server 2010.

U jednom virtuelnom okruženju, stvorice se dva virtuelna servera; prvi za elektronske poštanske sandučiće, a drugi za prenos

elektronskih poruka. Kao klient pošte koristeći se Microsoft Outlook program, koji je deo Microsoft Office-a.

MS Ekchange [razmena usluge elektronske pošte] zavisi od AD [Aktivni adresar], a to zavisi od DNS [Domen imena Servera]. Iz tog razloga, Domain Controller [domen kontrolor] i AD [Aktivni adresar] su suvišni. Ova zavisnost se može videti na slici ispod.

Internet usluge

Sve aplikacije koje će pružiti podatke korisnicima Interneta radiće na jednom serveru, koji je odvojen od drugih servera SSK-a. Ovaj server biće u DMZ [zona upravljanja podacima]. Svrha DMZ je da se dodaje još jedan sloj zaštite u lokalnoj mreži SSK-a.

STRATEŠKI PROGRAM 3.4: Stvaranje kapaciteta za ponovno vraćanje u slučaju nezgoda

SSK-a će osnivati jedan okvir za ponovno vraćanje u slučaju nezgoda, koji će se sastojati od procesa, politika i procedura kako bi se pripremili za obnovu i nastavak kritične tehnologije infrastrukture u slučaju prirodne katastrofe ili prouzrokovane od strane čoveka.

Glavni fokus SSK-a biće planiranje obnove u slučaju nezgoda, kada se radi o zaštiti podataka.

SSK-a će sprovesti strategiju za zaštitu podataka: „Backup fajlova koji se kreiraju u unutrašnjem disku i automatski kopiraju u spoljnom disku, ili se kreiraju direktno u spoljnom disku“.

Oprema za pravljenje rezervnih kopija [rezervno očuvanje] (virtuelni server sa softverom za rezervno očuvanje) u osnovnoj lokaciji (soba glavnog servera) napraviće rezervnu kopiju svih podataka iz svih servera u svojim diskovima (sistemi za očuvanje) i automatski će kopirati njegov sadržaj u jednoj sekundarnoj lokaciji kroz WAN -a [zone široke mreže]. Sekundarna lokacija treba da bude najmanje 40 km udaljena od osnovne lokacije.

Prvenstveno, SSK-a će stvoriti centar za obnovu u slučaju nezgoda sa ograničenim kapacitetom. Kapaciteti centra za obnovu u slučaju nezgoda će se povećati i poboljšati povećanjem budžeta na raspolaganju

STRATEŠKI PROGRAM 3.5: Obezbeđivanje adekvatnih stolnih kompjutera

Cilj Strategije TIK-a ostvariće se samo ako svi krajnji korisnici imaju nesmetani i funkcionalni pristup u sistemima TIK-a koji se koriste u pravosuđu Kosova.

Svaki krajnji korisnik imaće svoj stolni kompjuter povezan u mreži SSK-a. Pogodna konfiguracija stolnog kompjutera je onaj koji funkcioniše normalno sa WIN 7, i ima

adekvatan monitor, tastaturu, maus i štampač i pristup u mreži štampača.

Za sada SSK-a ima samo 818 adekvatnih stolnih kompjutera u ovu svrhu. SSK-a mora naći sredstva za kupovinu najmanje 600 dodatnih kompjutera za sprovođenje Strategije TIK-a.

SSK-a će pokušati da prati dobru praksu menadžiranja stolnih kompjutera, a to je da se zamene svi stolni kompjuteri u periodu od pet godina. To znači da je 1 od 5 kompjutera treba da se zameni svake godine.

STRATEŠKI PROGRAM 3.6: Migracija iz operativnog sistema WIN XP u WIN 7

Ciklus WIN XP se privodi kraju . "Mainstream support" [Osnovna podrška] nije više na raspolaganju za sva izdanja operativnog sistema Windows XP Service Pack 3.

"Extended support" [produžena podrška] biće na raspolaganju samo do aprila 2014 god . U " Patch Tuesday " (8 aprila 2014 god.), sva izdanja operativnog sistema Windows XP će biti uklonjena iz upotrebe,

U većini stolnih kompjutera SSK-a instaliran je Microsoft Windows XP SP3.

Obzirom da faza "Mainstream Support" za Windows XP SP3 nije više na raspolaganju, i nisu potpisani potrebni ugovori za "Extended support", SSK-a će preći na operativni sistem Windows 7. Licence WIN 7 za SSK-a obezbediće se preko Vlade Kosova, na isti način kao u slučaju Win XP.

STRATEŠKI PROGRAM 3.7: Sprovođenje centralnog UPS-a i generatora

Snabdevanje električnom energijom na Kosovu je veoma neizvesno. Varijacije u snabdevanju električnom energijom predstavljaju značajan rizik za opreme TIK-a, kao što su kompjuteri, monitori, serveri itd. Istovremeno, nedostatak snabdevanja električnom energijom je uzrok znatnog

uznemirenja za krajnje korisnike, kada glavni posao zavisi od aplikacija servera.

U cilju sprečavanja i smanjenja ovog rizika, u okviru prethodnih nastojanja za TIK, SSK-au su obezbeđeni generatori za objekte i jedinice besprekidnog snabdevanja električnom energijom (UPS) za sve stolne kompjutere.

Generatori sa malim neautomatskim kapacitetom i UPS-ovi za kompjutere nisu optimalno rešenje za zaštitu kompjutera od ove opasnosti. Ova solucija je relativno skupa i nije toliko efikasna. Održavanje svih UPS-a je praktično nemoguće.

Obzirom da ove opreme treba da se zamene tokom vremena, SSK-a će razmatrati mogućnost snabdevanja sa adekvatnim generatorima i transferisanje u jednom centralnom sistemu UPS-a u svakom objektu pravosuđa. Ovaj korak će obezbediti potrebnu energiju za svu stolnu opremu (kompjuter, monitore i štampače).

STRATEŠKI PROGRAM 3.8: Sprovođenje sistema audiosnimanja

Kroz sprovođenje Strategije TIK-a, SSK-a će nastaviti da vrši instaliranje sistema audio snimanja po svim sudovima Kosova.

SSK-a je odlučan da modernizuje dalje sudove Kosova, obezbeđivanjem poptunog digitalnog ućuvanja identičnih zapsinika krivićnih sesija preko obezbeđivanju opreme za audio snimanje, transkripcije i prevod kao i operacionalizaciju sistema i obuke osoblja.

U okviru prethodnih nastojanja za TIK, pravosuđe Kosova je opremljen opremom za audio snimanje za devet sudova.

Tokom budućih nastojanja, SSK-a mora da kupi opremu za audio snimanje, koja će se prilagoditi velićini sudnica u kojima će se ista instalirati. U principu, biće potrebne tri razne tehnićke konfiguracije: 12 za velike sudnice, 53 za srednje sudnice i 145 za male sudnice.

STRATEŠKI PROGRAM 3.9: Sprovođenje sistema za zaštitu svedoka

U cilju adekvatne zaštite svedoka, ali istovremeno i stvaranja pravne sredine za suđenje, SSK-a će učiniti značajne napore da dizajnira i sprovodi sisteme za zaštitu svedoka

Što se tiče reorganizacije sudova na Kosovu, sedam novoosnovanih osnovnih sudova u okviru departmana teških krivičnih dela biće opremljeni audio i video multimedijalnom tehnologijom.

Svrha implementiranja ove tehnologije biće da svedoci mogu svedočiti iz daljine. Iskrivljenje audio i video snimaka upotrebiće se kako bi se sprečilo i dalje neovlašćeno identifikovanje zaštićenih svedoka.

Takođe, SSK-a mora obezbediti adekvatne linije za video konferencije između sudova i ostalih institucija koje se bave bezbednošću i sa sličnim institucijama u inostranstvu.

STUB 4: Platforme i adekvatne softver alatke

STRATEŠKI CILJ 4:

Izbor adekvatnih softver platformi i alata po potrebama pravosuđa Kosova

SSK-a će morati da izabere odgovarajuće softverske platforme i alate koji će odgovarati potrebama pravosuđa Kosova, uzimajući u obzir sve prednosti i mane različitih rešenja koji su na raspolaganju na tržištu.

Zbog važnosti i složenosti informacionog sistema pravosuđa Kosova, jaka preferencija SSK-a biće da izabere platforme i alate koje su dokazane kao pouzdane i za koje postoje na raspolaganju jake tehničke podrške.

U velikom delu SSK-a će koristiti iskustva drugih pravosudnih sistema za izbor platforme i svojih softver alata.

Dva glavna strateška programa pratiće se za realizaciju ovog strateškog cilja

1.1. Biranje odgovarajuće sredine za razvoj softvera

1.2. Biranje adekvatnog sistema za osnovu podataka

STRATEŠKI PROGRAM 4.1: Biranje odgovarajuće sredine za razvoj softvera

U pravosuđu Kosova stvoriće se jedna nova generacija softverskih aplikacija za platforme razvoja softvera, koje će stvoriti i koristiti brze i inteligentne aplikacije rada.

Maksimalni nivo efikasnosti ovih aplikacija će se postići putem odgovarajućih prilagođavanjima ovih aplikacija punom upotrebom savremenih hardverskih i softverskih arhitektura.

Tehnologija koja se koristi kao platforma za razvoj trenutne verzije SMIL-a ima brojna ograničenja (kao što su: orijentacije "klijent - server", decentralizovano organizovanje osnove podataka, ponavljanje podataka na centralnom nivou u svrhu izveštavanja, administriranja osnove podataka sa 72 bazi podataka, potreba ponovnog instaliranja bilo koje modifikacije u SMIL-u na svim kompjuterima ručno) i kao takva, ne može da podrži realizaciju vizije i specifičnih ciljeva Strategije TIK.

Vizije i specifični ciljevi Strategije TIK-a traže jednu promenu tehnologije koja se koristi za razvoj i korišćenje SMIL-a.

SSK-a će izabrati tehnologiju koja podržava aplikacije „bazirane u internetu“ i aplikacije koje se upućuju na usluge.

Osim ovoga, preko promene tehnologije, nova verzija SMIL-a treba da se prilagodi kako bi podržala novo organizovanje, hijerarhiju i nadležnosti sudova koji će se odrediti od 2013 godine.

Verzija SMIL-a koja će se razvijati u novoj tehnologiji zvaće se SMIL 2013 i funkcionisaće u jednom centralnom okruženju, i isto će se zvati i u drugom delu Strategije TIK-a.

STRATEŠKI PROGRAM 4.2: Biranje adekvatnog sistema za osnovu podataka

Termin „sistem osnove podataka“ podrazumeva da se podaci menadžiraju po određenim nivoima kvaliteta (oni se ocenjuju na osnovu tačnosti, dostupnosti, mogućnosti korišćenja i ustrajanosti), a to sa druge strane često podrazumeva korišćenje sistema menadžiranja podataka za opšte ciljeve. (DBMS).

Jedan DBMS u svrhu opštih ciljeva je obično složeni softverski sistem, koji ispunjava mnoge uslove korišćenja. Većina osnova podataka koje održava jedan DBMS su obimne i složene.

SSK-au će biti potreban jedan snažan, stepenast i poverljiv DBMS.

Zavisno od budžeta na raspolaganju, SSK-a će izabrati DBMS na osnovu dela u tržištu od strane najvećih svetskih prodavaca kao i na osnovu iskustva drugih pravosudnih sistema, koji su uspešno sproveli svoje DBMS-e.

STUB 5: Bezbednost sistema TIK-a

STRATEŠKI CILJ 5.1:

Izgradnja kapaciteta za obezbeđivanje informacija za SSK-a

STRATEŠKI CILJ 5.2:

Izgradnja kapaciteta za sigurne usluge interneta

SSK-a treba da unapredi, održava i otpimizuje sigurne usluge i izvore IT-a. Neophodno je da SSK-a postigne sledeće ciljeve:

- Kriranje jedne bezbedne, jedinstvene i sveobuhvatne mrežne arhitekture za razmenu informacija u celom SSK-au.
- Kreiranje sposobnosti za pripremljenost i reagovanje u slučaju vanrednih stanja.
- Jačanje veštine i održivosti IT-a da pomogne u slučaju hitnosti, da obnavlja datoteke u slučaju katastrofa i neprekidno funkcionisanje IT-a i komunikacija.
- Poboljšanje komunikacije i veština IT-a za osoblje SSK-a koji rade na udaljenim lokacijama.
- Kreiranje sajber odbrambenih sposobnosti za usluge interneta SSK-a.

Strateški programi koji će omogućiti realizaciju ovih ciljeva su:

- 5.1. Sprovođenje procesa menadžiranja rizika bezbednosti
- 5.2. Sprovođenje procene ugroženosti
- 5.3. Sprovođenje jačanja sistema
- 5.4. Sprovođenje menadžiranja dnevnika
- 5.5. Razvoj politika
- 5.6. Održavanje obuka za bezbednost osoblja/samosvest
- 5.7. Sprovođenje Network Access Control (NAC) [Kontrolisanja pristupa u Mreži]

5.8. Obezbeđivanje fizičke sigurnosti u prostorijama servera

5.9. Održavanje ažuriranog inventara instaliranih oprema i usluga

5.10. Stvaranje dokumentovanja sistema

STRATEŠKI PROGRAM 5.1: Sprovođenje procesa menadžiranja rizika bezbednosti

Menadžiranje rizika bezbednosti biće sastavni deo definisanja, korišćenja i održavanja Sistema komuniciranja i informisanja (SKI). Menadžiranje rizika (ocenjivanje, tretiranje, prijem i komuniciranje) biće razvijen kao ponovljivi zajednički proces od strane predstavnika vlasnika i sistema programera koristeći jedan sistem procene dokazanog rizika, transparentno i potpuno razumljivo. Prostiranje SKI-a i njihovih aseta biće jasno definisani na početku procesa menadžiranja rizika.

Rizik biće menadžiran kao proces. Ovaj će proces težiti ka utvrđivanju poznatih rizika, definisanja sigurnosnih mera kako bi smanjili takve rizike na prihvatljivom nivou. Efikasnost takvih mera će se kontinuirano ocenjivati.

Bez pravilnog upravljanja rizika nad sigurnosti sprovedene mere sigurnosti neće biti balansirane sa zahtevima korisnika, troškovi i ostali rizici bezbednosti. Zbog ovoga,

sprovođenje procesa menadžiranja bezbednosti moraju biti jedne od glavnih stvari koje treba postići SSK-a.

STRATEŠKI PROGRAM 5.2: Sprovođenje procene ugroženosti

Ocenjivanje ugroženosti jeste proces koji se razvija u nekoliko faza. Kao prvo, moraju se ocenjivati sistemi i identifikovati ugroženost i bezbednosne praznine. Rezultati ocenjivanja moraju biti sažeti/prikupljeni/u jedan detaljan izveštaj, koji treba sadržati plan postupanja sa kratkoročnim sredjoročnim i dugoročnim merama koje treba preduzeti.

Većina skanera ugroženosti koji su na raspolaganju u tržištu vide obične i poznate ugroženosti i uzorke koji se odnose na sigurnost aplikacija internet mreže. Međutim, ovi skaneri ugroženosti ne primećuju nepoznate ugroženosti ili manje poznate u specifičnim aplikacijama mreže.

U slučaju manuelnog otkrića, stručnjak koji obavlja ocenjivanje ima za zadatak da analizira podatke koji se vraćaju iz servera i unosi i razreši /podatke koji se dostavljaju serveru.

Da bi sačuvali najbolje karakteristike obe verzije, jedna hibridna metoda otkrivanja je najjednostavnija za ocenjivanje ugroženosti aplikacija internet mreže za sada.

STRATEŠKI PROGRAM 5.3: Sprovođenje jačanja sistema

Glavni cilj jačanja sistema jeste da se smanjuju bezbednosni rizici što je moguće više.

Na osnovu rezultata sprovođenja procesa ocenjivanja rizika i ocenjivanja ugroženosti, jačanje sistema jeste proces sigurne konfiguracije sistema protiv neovlašćenog pristupa, posrednika, hakera i ugroženosti bezbednosti. Jačanje sistema čini kompjuterski sistem poverljivijim sigurnijim i

efikasnijim i omogućava optimalno funkcionisanje. Kompjuterski sistemi su često ugroženi nad spoljnim rizicima.

STRATEŠKI PROGRAM 5.4: Sprovođenje menadžiranja dnevnika

Sprovođenjem jednog odgovarajućeg sistema menadžiranja dnevnika, anomalije sistema postaju uočljive i mogu se tretirati na odgovarajući način.

Menadžiranje dnevnikom je dugoročni proces. IT-ja treba pokrivati celokupni životni ciklus tretiranja informacija i procesuiranja sistema, ovo moćno sredstvo za održavanje sistema i obezbeđivanje informacija.

Prvi korak jeste da se sprovede jedan sistem prikupljanja informacija u dnevniku koji može pružiti i proslediti preglede procesa odmah. U savremenim aplikacijama menadžiranja dnevnika ovi trenutni dnevnik povezuju se međusobno kako bi prikazali "otoke dnevnika" koji prikazuju anomalije unutar sistema. Iz ovih dnevnika – kroz jedne detaljnije analize mogu se utvrditi trendovi odvijanja sistema – mogu se pružiti statistike kako bi se omogućilo analiziranje /uvođenje/razvoja sistema iz nekoliko aspekata, koje na primer mogu stvoriti osnovu bezbednosti za ubuduće, kao i projekte dizajniranja sistema, pošto statistike dnevnika pružaju jedan jasan pregled kratkoročnog razvoja pa čak i dugoročnog razvoja sistema. Mogu se analizirati i uzorci sistema.

Uz sve to zajedno, administratorima sistema mogu ponuditi jedan realan pregled o tome kako reaguje njihova informativna tehnologija u slučaju kibernetičkih napada.

STRATEŠKI PROGRAM 5.5: Razvoj politika

SSK-a treba obraditi i usvojiti niz politika i uputstava za primenjivanje, održavanje i korišćenje resursa IT-a. Ove politike moraju se izraditi kako bi se korisnici mogli ponašati sigurno, ali moraju biti i realni i u skladu sa protokom postojećeg procesuiranja informacija.

Mere bezbednosti koje se primenjuju u TIK SSK-a moraju se uskladiti sa Nacionalnim zakonom 03/L-172 o zaštiti ličnih podataka.

STRATEŠKI PROGRAM 5.6: Razvoj obuka za bezbednost osoblja/samosvest

Bezbednost osoblja podrazumeva sprovođenje mera da bi se obezbedili da pristup u TIK SSK-a pruža se samo osobama koji:

- Imaju potrebe da znaju;
- Informisani su o pravilima i postupcima bezbednosti i prihvatili su svoje odgovornosti.

Odgovornost mora biti dostupna svim pojedincima koji učestvuju u obuci i procesuiranju informacija. Svakako, za ovu odgovornost primenjuju se različite mere, još uvek postoji potreba da rukovodioci preuzmu veću odgovornost, ali svi koji učestvuju u tretiranju i procesuiranju informacija treba da budu svesni neophodnih mera bezbednosti i protiv mere koje se mogu preduzeti ukoliko informacije ili sistem procesuiranja informacija je ugrožen. Iz tog razloga, lica koji učestvuju u tretiranju i procesuiranju informacija moraju biti svesni o sigurnosti informacija.

Korisnici sistema treba biti tako obučavani kako da koriste svoju opremu, kako treba i kako koristiti iste na siguran način.

Svi pojedinci kojima su ponudili pristup u TIK-u SSK-a prihvatiliće napismeno da su razumeli svoje obaveze što se tiče zaštite TIK-a i

posledice ukoliko je TIK ugrožen. Kancelarija IT vodiće jedan registar takvih pismenih prijema.

Svim pojedincima koji su ovlašćeni da imaju pristup u TIK SSK-a kao prvo daće im se do znanja, i povremeno biće informisani o bezbednosnim rizicima, kao i moraju odmah izveštavati Kancelariju IT o bilo kakvom pristupu ili aktivnosti koji oni smatraju da je sumnjiv i neuobičajan. Svest o rizicima i o merama sigurnosti koji su na raspolaganju jeste prva linija odbrane za bezbednost SKI-a. Posebno, celokupno osoblje uključeno u životnom ciklusu SKI-a, obuhvatajući korisnike, razumeće:

da bezbednosni propusti mogu ozbiljno oštetiti SKI;

potencijalnu štetu prouzrokovanu ostalima od međupovezivanja i međuzavisnosti; i

individualnu odgovornost i njihovo polaganje računa SKI po njihovim ulogama u okviru sistema i procesa.

Da bi se osiguralo da su odgovornosti razumeli, obuka za edukaciju i podizanja svesti o bezbednosti informacija biće obavezna za celokupno osoblje, uključujući i visoke menadžere i korisnike SKI-a.

STRATEŠKI PROGRAM 5.7: Sprovođenje Mreže Access Control (NAC) [Kontrolisanja pristupa u Mreži]

Kontrolisanje pristupa mreži TIK-a primenjuje se da bi kontrolisali pristup mreži preko politika, obuhvatajući kontrole bezbednosnih politika pre prijema i kontrole posle prijema u vezi toga kada se korisnici i oprema mogu uključiti u jednu mrežu i šta oni mogu uraditi.

Bez primene NAC-a, ne može postojati neki automatski proces korekcije (korekcija ne kompatibilnih zglobova pre odobravanja pristupa) u sistemu mreže, što omogućava komponentima infrastrukture mreže, kao što su ruteri, prekidači i bezbednosni zidovi, kako bi zajedno funkcionisali pomoću zadnjih servera kancelarije i opreme za komuniciranje krajnjih korisnika kako bi bili sigurni da informativni sistem funkcioniše sigurno pre odobravanja obostranih operacija.

Sa jednim NAC pravilno primenjenim, kompjuteru koji je uključen u jednu mrežu kompjutera nigde im nije dozvoljen pristup, osim ako je IT u skladu sa definisanom radnom politikom, uključujući i nivo zaštite protiv virusa, nivo sistema ažuriranja i konfiguracije. Dok se kompjuter kontroliše od jednog softuernog alata koji je predhodno instaliran, jedna IT može imati pristup samo u resursima koji mogu ispraviti (reše ili ažuriraju) različite probleme. Čim budu ispunjene politike, kompjuter će imati pristupa u resursima mreže i internetu, u okviru ograničenih politika unutar sistema NAC. NAC isključivo služi za pristup po zadacima. Pristup mreži biće obezbeđen po profilu osobe. Na primer, u nekom preduzeću, departman ljudskih resursa može imati pristupa samo u folderima ljudskih resursa.

STRATEŠKI PROGRAM 5.8: Obezbeđivanje fizičke sigurnosti u server prostorijama

Fizička sigurnost podrazumeva sprovođenje mera fizičke i tehničke zaštite za sprečavanje neovlašćenog pristupa u prostorijama za servere IKT-a.

Mere fizičke bezbednosti biće dizajnirane:

- kako bi odbile tajni ili nasilni ulazak nekog posrednika,
- da bi odbile, ometale i zapazile neovlašćene radnje i kako bi omogućili izdvajanje članova personala što se tiče njihovog pristupa u server prostorijama oslanjajući se na potrebu kako bi znali.

Takve mere biće utvrđene na osnovu jednog procesa menadžiranja rizika.

Serveri biće definisani kao bezbedne zone i biće usvojeni od Kancelarije IT-a.

Za bezbedne zone biće određen jedan vidljivi perimetar, ograničen i zaštićen, kroz koji ulazak i izlazak biće kontrolisan pomoću jednog prelaznog sistema ili ličnog poznavanja.

Kancelarija IT-a, primenom koncepta snažne zaštite, utvrdiće adekvatnu kombinaciju mera fizičke sigurnosti koje će se primenjivati. Ovde može učestvovati jedna ili više od mera kao u

nastavku: jedna prepreka/barijera/ perimetra, sistemi otkrivanja umešanosti (IDS), kontrolisanje pristupa, CCTV [video skrivene kamere].

STRATEŠKI PROGRAM 5.9: Ažurirano inventarisanje instalirane opreme i usluga

Za otkrivanje neodobrene opreme u IKT SSK-a Kancelarija IT primeniće jednu redovnu kontrolu. Ista kontrola treba da se obavi za sve usluge koje su instalirane za IKT SSK-a.

Princip minimalnosti i manje privilegije:

Biće primenjene samo funkcionalnosti, opreme i osnovne usluge, kako bi ispunili operativne zahteve i izbegli nepotrebne rizike.

Korisnici SKI-a i automatizovanih procesa imaće samo pristup, privilegije i potrebna ovlašćenja kako bi obavili svoje zadatke, kako bi ograničili štetu koja rezultira iz udesa, grešaka ili neovlašćeno korišćenje resursa SKI-a.

Ne odobrene opreme, kao što su ruteri bez kabla, mogu ozbiljno ugroziti bezbednost sistema. Kancelarija IT –a treba da napravi jednu listu celokupne opreme u sistemu kao osnova za naknadna testiranja.

Redovna kontrola može se obaviti pomoću automatski istraživačkih alata, gde se lista aktivnih komponenti može uporediti sa usvojenom listom. Usvojena lista biće ažurirana uvek kada se obavi neko modifikovanje u sistemu.

Da bi efikasnije menadžirali dinamične konfiguracije zadnje tačke, za organizovanje IT-a treba ići iznad tradicionalnih funkcija i zaštitne suite, kako bi dobili vidljivost, znanje i kontrolu. Sticanje znanja za ono šta stoji u vašim zadnjim tačkama – celo vreme – je prvi korak koji morate preduzeti za ponovno preuzimanje kontrole.

Jedan običan kompjuter Windows-a ima 15,000 izvršnih fajla. Teško je da integritet i poverljivost ovih fajlova postaju važeći u jednom jedinom sistemu i znatno težim u jednoj mreži sa hiljadama kompjutera.

Izazov koji rezultira od ne menadžiranog i nepoznatog softvera može uticati da se

kompjuter koruptira ili inficira od štetnih programa. Keylogger-i može nas uputiti do proticanja podataka. Svaki softuer koji se ne može pozitivno identifikovati snosi u sebi potencijal za oštećenje.

Neovlašćene softuerne solucije mogu pogledati fajlove koristeći niz komponenata fajla pomoću sigurnih internet usluga ili leferovanjem jednog lokalnog brzog izgleda osnove podataka koji se periodično ažuriraju. Rezultati uvida komponente fajla obuhvataju niz sveobuhvatnih podataka o fajlu, kao što su produkt, izdavač, rezultati skaniranja za štetne programe, nivo opasnosti, proširenost, starost, kategorija i tako redom.

Automatski alat koji se primenjuje treba biti u stanju da pruži usluge u nastavku:

- a. identifikovati sve softuere u svim sistemima u svako vreme
- b. biti u stanje da identifikuje prisustvo svakog softuera u bilo kojoj zadnjoj tački
- c. prati softuerne izmene i konfiguracije u vreme kada se to dešava
- d. uporediti konfiguracije sa usvojenim ograničenjima

STRATEŠKI PROGRAM 5.10: Stvaranje dokumentovanja sistema

Bezbednost dokumentacije za IKT evouliraće tokom njegovog životnog ciklusa kao sastavni deo procesa menadžiranja izmene i konfiguracije.

Izjava systemske zahteve bezbednosti (SSRS) definiše šta znači za sisteme da budu sigurni i utvrđuje kako treba postići, menadžirati i monitorirati bezbednost.

Stoga, ova izjava igra veoma važnu ulogu u opštoj strategiji usvajanja od strane Kancelarije IT-a ili u nekoj specifičnoj strategiji projekta.

To se zasniva na bezbednosnoj politici SSK-a i u ocenjivanju rizika, ili se odlučuje po parametrima koji pokrivaju operativno okruženje. Ova izjava može imati jednu ili više oblika, zavisno od prirode i složenosti sistema IT-a ili mreže (ili mreže mreža).

Operativne procedure bezbednosti (OPB-a) su tačan opis za sprovođenje bezbednosnog zahteva koji je gore definisan, za operativne procedure koje treba slediti i za odgovornosti personala, jednog specifičnog SISTEMA. Ovaj opis predloženih operacija (n.p.r. načina, usluga koje će se pružiti) obuhvatiće jedan opis karakteristika SISTEMA bezbednosti koje sačinjavaju osnovu za usvajanje.

STUB 6: Analitika, razvoj i sprovođenje metodologija

STRATEŠKI CILJ 6:

Solucije TIK-a, pre njihovog potpunog sprovođenja, temeljito se analiziraju, dizajniraju i testiraju od raznih nivoa tehničkog osoblja i od predstavnika krajnjih korisnika. Krajnjim korisnicima nude odgovarajuće i blagovremene obuke.

SSK-a je primetio da su u prošlosti nedostajali ili nisu kako treba završene neke faze razvoja, obuke i sprovođenja SMIL-a. Shodno tome, SSK-a će zahtevati novi pristup u budućim naporima iz oblasti TIK-a, i isto tako, biće uloženo niz veština i dodatno znanje u pokušajima koji će se izvršiti iz oblasti TIK-a.

Sponzorisanje SSK-a, obuhvatanje svih krajnjih korisnika sudova i snažno zastupanje pravnih znanja u razvoju, obuci i sprovođenju, postupajući uporedo sa specijalistima hardvera i softvera, biće nova formula, koja će se koristiti za sprovođenje ove Strategije.

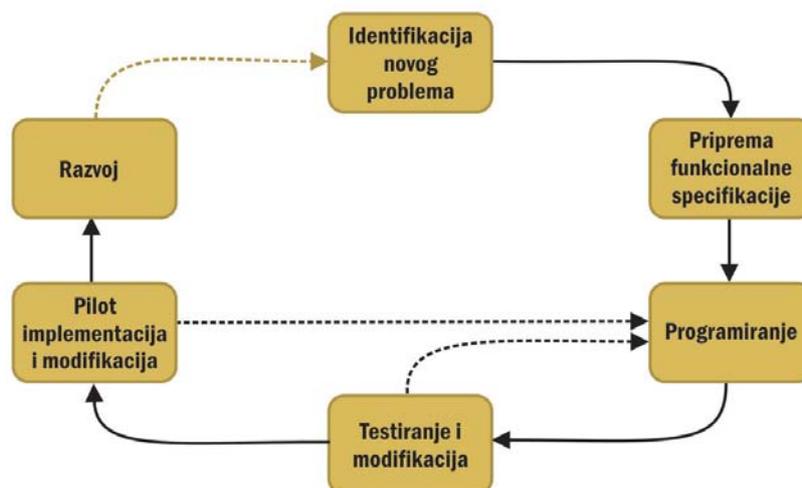
Uporedo sa ovim, snažno znanje iz oblasti menadžiranja projekata biće obavezno.

Doprinos eksperata statistike, korišćenje veštine u menadžiranju znanja i ostalih

specijalnosti obogatiće proces, uticaće na postizanju željenih rezultata i pomoćiće u ostvarivanju ciljeva koji su utvrđeni u ovoj strategiji.

Ljudski resursi su preduslov. Adekvatna metodologija, postupci i njihova primena čine pravi način za organizovanje ljudskih resursa i one orjentisati ka postizanju željenih rezultata.

Razvoj i sprovođenje budućih softvernih solucija u pravosuđu Kosova biće obavljeno u skladu sa procesom iznetim u skici.

Glavni strateški programi koji će pomoći u stvaranju suštine metodologije analiziranja, razvoja i sprovođenja biće:

- 6.1. Određivanje procedura analize rada
 - 6.2. Razvoj softverskih aplikacija u skladu sa tehničkim standardima
 - 6.3. Obezbeđivanje adekvatnih metodologija za testiranje i prijem
 - 6.4. Pružanje obuka za osnovne i unapređene veštine TIK-a za sve zadnje korisnike
 - 6.5. Određivanje metodologija implementacije koje odgovaraju potrebama SSK-a, sudovima i radnicima sudova
- Ostali strateški programi za podršku glavnih strateških programa biće:
- 6.6. Obezbeđivanje uzajamnog funkcionisanja sa ostalim sistemima TIK-a Kosova i EU u dugoročnom planu
 - 6.7. Stvaranje internet usluga za javni pristup (portal interneta)
 - 6.8. Pružanje pristupa on-line u rešenjima i zakonodavstvu (centar dokumentovanja)
 - 6.9. Stavljanje u upotrebi i korišćenje jedne zvanične elektronske pošte u pravosuđu Kosova
 - 6.10. Korišćenje "digitalnog potpisa", čim se stavlja na raspolaganju na Kosovu

STRATEŠKI PROGRAM 6.1: Određivanje procedura analize rada

Osnovni preduslov za kvalitetan razvoj softverskih aplikacija jeste razvoj analize procesa rada.

SSK-a će se starati da analiza procesa rada za sledeće softverske solucije bude obavljena iz internih resursa SSK-a i snažnim obuhvatanjem krajnjih korisnika kroz rad Grupe Korisnika.

Analiza procesa rada biće prvi korak u postupku novog ciklusa razvoja koji će koristiti SSK-a. Analiza procesa rada, uz konsultaciju sa Grupom Korisnika, pomoći će u identifikaciji problema, prepreka (uskih grla) ili sredstava u prvom koraku procesa dizajniranja.

U sledećem koraku radeći zajedno sa specijalistima razvoja softvera, SSK-a će biti nadležan za funkcionalne specifikacije koji će poslužiti kao „ zahtevni nalog „ za programere i za programiranje.

Uporedo sa tačnom identifikacijom aktuelnog procesa rada i njihova tačna interpretacija za programere, SSK-a očekuje da analiza procesa rada jasno pokazuje kakva sredstva se mogu poristiti tokom procesa ili organizovanja u sudovima, uporedo sa stavljanjem u upotrebu TIK-a. U slučajevima kada zakonodavstvo ili aktuelni pravilnici jasno zabranjuju uvođenje u upotrebu najefikasnijih solucija, SSK-a traži da bude informisan i tretiraće pomenuto pitanje po svojoj nadležnosti.

STRATEŠKI PROGRAM 6.2: Razvoj softverskih aplikacija u skladu sa tehničkim standardima

Celokupan proces razvoja softuera na Kosovo ubuduće treba da se obavi na osnovu funkcionalnih specifikacija koje se razvijaju od strane analista procesa rada i koje se usvajaju od Grupe Korisnika. Pre početka procesa razvoja, moraju se utvrditi vremenski planovi i završni rokovi nekih ili svih funkcionalnosti.

Razvoj softuera treba se obaviti u skladu sa boljim praksama inženjerije i sa odbrenim alatima za razvoj softvera. Menadžer TIK-a treba obezbediti da se razvoj softvera obavlja svakog momenta u skladu sa standardima razvoja i bezbednosti. Ovde su obuhvaćeni tačni dokumenti i objašnjenja o razvoju i glavne tehnike koja se upotrebljava i koja može da omogući neodložni prenos rada kod drugih programera u slučaju promena u ljudskim resursima.

Menadžer TIK-a, u saradnji sa specijalistom za menadžiranje dokumentacije / znanja, obezbediće da kompletna dokumentacija bude dostupna u svakom trenutku i na svakom koraku razvoja softvera

Jedan primerak izvornog koda /resursa/ [engl. source code] svake aplikacije u upotrebi u pravosuđu Kosova mora se čuvati van lokacije u skladu sa standardima bezbednosti TIK-a.

STRATEŠKI PROGRAM 6.3: Obezbeđivanje adekvatnih metodologija testiranja i prijema

U budućim naporima za uvođenje u upotrebu TIK-a u pravosuđu Kosova, testiranje mora da se obavi na progresivan način stopama razvoja aplikacija.

Uporedo rutinskog testiranja koju programeri redovno obavljaju u fazi razvoja, sledeća faza procesa testiranja mora biti testiranje od strane analista procesa rada koje su odredile funkcionalne specifikacije.

Nakon finalnog testiranja koje će se obaviti od strane analista procesa rada, komponenta za sprovođenje (treneri) treba da testiraju softver razvijen po nekim minimalnim uputstvima, kako bi utvrdili osnovne greške što je bilo teško predvideti ili otkriti u ranijim fazama. Ako se utvrdi neka nova prepreka, softuer treba vratiti da bi se modifikovao.

Kada ekipa projekta bude zadovoljna što je razvijena jedna poverljiva i važna verzija softvera, oni treba to demonstrirati Grupi Korisnika. Grupa Korisnika mora usvojiti njegovo sprovođenje prostorije za testiranje, a kasnije, nakon okončanja testiranja, Grupa Korisnika mora usvojiti njegovu upotrebu u pravosuđu širom Kosova

Metodologija testiranja i prijema mora se napisati i usvojiti zvanično od strane Grupe Korisnika u ranijim fazama operativnog sprovođenja Strategije TIK-a.

STRATEŠKI PROGRAM 6.4: Pružanje obuka za osnovne i napredne veštine TIK-a za sve zadnje korisnike

Jedna od prvih aktivnosti što se tiče sprovođenja Strategije TIK-a biće orjentisana ka jednom "inventaru" osnovnih veština TIK-a u pravosuđu Kosova. Na osnovu rezultata, jedna metodologija obuke obaviće se i sprovođiti će se u pravosuđu širom Kosova. Osnovna obuka u TIK pružiće se svakom licu koji ima potrebe za to. Finalno testiranje biće nezavisno i obavezno za svakog službenika

pravosuđa Kosova. Uspešno polaganje testa TIK-a će obezbediti osnovu za prilagođavanje pojedinca da pruži specijalizovanu obuku TIK-a za ubuduće, isto tako i za njegovo osposobljavanje za rad u potpuno automatizovanoj sredini u sudovima Kosova.

Poboljšanje osnovne veštine TIK-a treba obuhvatiti poboljšanje veštine kucanja za sve buduće korisnike SIML 2013, obuhvatajući sve sudije i predsednike sudova.

Što se tiče specializovane obuke za korišćenje SMIL 2013, mora se stvoriti jedna nova metodologija obuke i treba imati nova sredstva za obuku.

Napori koji su ranije učinjeni u pravosuđu Kosova, što se tiče obuka bili su ne adekvatni i u znatnoj meri razlog za odgovarajuće ne prihvatanje nastojanja koja su učinjena u oblasti TIK-a. Nova metodologija obuke mora se zasnivati u pristupanju ponude "praktične" obuke, na mestu gde rade radnici i u jednom adekvatnom vremenskom roku.

SSK-a neće tolerisati ubrzanje procesa obuke samo da bi ostvarili vremenski plan projekta kao i neopravdano odbijanje korisnika da prihvati obuku i poboljšanje njihovih veština.

Metode i metodologija obuke moraju se napisati i usvojiti zvanično od strane Grupe Korisnika tokom jedne adekvatne faze operativnog sprovođenja Strategije TIK-a.

STRATEŠKI PROGRAM 6.5: Određivanje metodologija implementacije koje odgovaraju potrebama SSK-a, sudova i radnicima sudova

Sredstvima korišćenja podrazumeva se više nego jedna obična obuka. Obuka je veoma važna, ali se sastoji samo od jednog elementa uspešnog sprovođenja. Sprovođenje TIK-a i novih aplikacija u pravosuđu Kosova značilo bi produžavanje procesa, kroz koji kranji korisnici imaće priliku da vide i dožive korišćenje novih solucija dovoljno vremena pre nego što dođe vreme za korišćenje iste (na primer, pomoću studijskih poseta pilot sudovima /modela unutar Kosova).

Pomoću ovog procesa težiće se da se korisnici obrazuju i ukloni strah koji može biti izazvan

nerazumnim odbijanjem. Kupovina, predaja i instaliranje opreme na vreme isto tako biće deo sinhronizovanih pokušaja za sprovođenje. Predaja opreme mora biti veoma sinhronizovana sa aktivnostima obuke. U slučajevima kada je potrebno za radove u izgradnji ili infrastrukturi, ove aktivnosti moraju se odvijati blagovremeno i obaviti na takav način da ne ometaju neku obuku ili neki drugi pokušaj za sprovođenje.

Odgovorna ekipa projekta za sprovođenje ove Strategije mora će da razvije metodologiju sprovođenja i kontroliše njenu efikasnost tokom testiranja faza sprovođenja i tokom onih zasnovanih na modele. Tražiće se i doprinos Grupe Korisnika u ovoj metodologiji.

Nezavisno od broja potrebnih koraka za sprovođenje, sinhronizacija aktivnosti je od bitne važnosti za metodologiju sprovođenja. Isto tako treba jasno definisati koje aktivnosti treba da predhode, a koje će se kasnije razvijati. Vremenski rok i kranji rokovi za svaku aktivnost moraju se utvrditi za svaku lokaciju sprovođenja. Odgovorna ekipa za sprovođenje za jednu posebnu lokaciju treba monitorirati rad u svakom pripremnom koraku i obezbediti da se ovi koraci obave na korektan način. U slučaju odstupanja od plana za sprovođenje, moraju se preduzeti korektivne mere. Nijednu aktivnost sprovođenja ne treba zanemariti, improvizirati ili izmeniti u nijednom slučaju u bilo kom drugom načinu.

Naprotiv, ključni element za uspeh jeste da se vidi kako se može bolje obaviti ovaj posao i kako bi korisnici mogli imati više koristi. U slučajevima kada se primećuje mogućnost za poboljšanje metodologije implementacije, te mogućnosti treba sistematski inkorporisati u metodologiju implementacije.

Sve ekipe za sprovođenje treba da budu obučavane u vezi nastojanja za unapređeno sprovođenje i da to sprovedu ravnomerno po svim sudovima.

Metodologija sprovođenja treba biti pismeno pripremljena i službeno usvojena od strane Grupe Korisnika u jednoj prikladnoj fazi sprovođenja Strategije TIK-a.

STRATEŠKI PROGRAM 6.6: Obezbeđivanje uzajamnog funkcionisanja sa ostalim sistemima TIK-a Kosova i EU-a u dugoročnom planu

Informativnom sistemu pravosuđa Kosova trebaće da razmenjuju informacije sa svim relevantnim sistemima IT-a na Kosovu. Razmena informacija biće obostrana - unutar i van informativnog sistema pravosuđa. U većem delu, elektronska razmena informacija i podataka i njihova vrednost mnogo će zavisiti od dostignuća u okviru cilja ove Strategije. U cilju omogućavanja tehničke razmene informacija, u pravnom okviru treba na vreme preduzeti jednu paralelnu aktivnost. Sledeći cilj biće raspolaganje potrebnim registrima na Kosovu.

Operativna ekipa treba da razvije inventar svih javnih elektronskih poverljivih registara na Kosovu.

U verziji SMIL 2013 mora da se najmanje obezbedi razmena informacija sa nekim od ovih registara

(n.p.r. građani i pravna lica). Ukoliko se ne postižu ove minimalne razmene, to

će nesumnjivo dovesti do „nečistih“ podataka i do pogrešnih statističkih podataka, što može znatno i neposredno ugroziti integritet SIML 2013.

U kasnijoj verziji i naprednoj SIML 2013, svi javni registri koji su na raspolaganju na Kosovo moraju razmeniti informacije na elektronski način sa informativnim sistemom pravosuđa. Takođe, informativni sistem pravosuđa mora početi razmenjivati svoje podatke sa javnim relevantnim registrima info (n.p.r. sa policijom, registrima biznisa, katastar, itd.)

U dugoročnom planu, informativni sistem pravosuđa Kosova mora razmenjivati podatke sa relevantnim informativnim sistemima EU-a. Analiza ovih zahteva i omogućavanje “otvorenih uglova” unutar novog sistema menadžiranja predmetima trebaju nastati čim budu dozvolile ostale aktivnosti.

STRATEŠKI PROGRAM 6.7: Stvaranje internet usluga za javni pristup (portal interneta)

Portal interneta pravosuđa Kosova izneće glavni produkt u okviru ove Strategije kada se radi o pristupu građana u pravosuđu.

Ekipa za sprovođenje ove Strategije moraće uvek zapamtiti da sve solucije koje se sprovode u pravosuđu Kosova trebaće na kraju da posluže građanima, njihovom pristupu pravosuđu i opštem povećanju transparentnosti u poslovima koji se obavljaju po sudovima.

Pristup građana informacijama pomoću ueb portala biće omogućeno u tri glavne faze.

U prvoj fazi, jedan ueb portal formiraće se sa ueb zasebnim stranicama za sve sudove na Kosovu na osnovu menadžiranja jednog jedinog sadržaja. U ovoj fazi, sve osnovne informacije za svaki sud moraju biti na raspolaganju građana Kosova. Informacije koje su na raspolaganju u ovoj fazi biće "statičke" prirode ili biće uvedene/ ažurirane manualno.

Druga faza biće omogućena nakon implementacije SIML 2013 po svim sudovima na Kosovu. U ovoj fazi, sve "dinamične" informacije za sudove i predmete moraju automatski biti na raspolaganju građana, čim budu iznošene u sudu (raspored sednica, podaci o predmetu i izmene u predmetu).

U trećoj fazi izneće se elektronska obaveštenja i omogućiće se elektronski skedarij. Ova faza predhodno će biti uslovljena raspolaganjem digitalnog potpisa i opšte spremnosti građana Kosova da koriste elektronsku poštu i internet. Ova faza mora se ostvariti u dugoročnom planu.

STRATEŠKI PROGRAM 6.8: Pružanje pristupa on-line u rešenjima i zakonodavstvu (centar dokumentovanja)

SSK-a priznaje da jedna od najvećih potreba sudija Kosova jeste raspolaganje sudskim odlukama, praksama o donošenju presuda, zakonodavstva, standarda i međunarodnih konvencija. SSK-a ima za cilj da pomogne kako bi zadovoljio ovu potrebu uz pomoć sprovođenja Strategije TIK-a.

Kao odvojeni deo ueb portala, uspostaviće se centar dokumentacije sa ograničenim pristupom. U ovom centru dokumentacije biće obezbeđene relevantne sudske odluke, klasifikacija i njihov indeks, celokupno ažurirano zakonodavstvo i relevantni pravilnici na Kosovu, kao i značajne presude međunarodnih sudova i standardi i ostale međunarodne konvencije. Sve sudije na Kosovu imaće pristupa ovom centru dokumentacije on-line (iz radnog mesta ili iz nekog drugog mesta).

U cilju stvaranja, održavanja i ažuriranja sadržaja centra dokumentacije i održati njenu vrednost za sudije, za ovaj zadatak biće zaposlena jedna grupa radnika, uz opšte napore kako bi sproveli ovu strategiju. Posebna grupa istaknutih sudija biće imenovana da bi pregledali i usvojili presude i ostale sadržaje sa kojima će biti zaduženi. Primeniće se prikrivanje ličnih podataka i drugih zabranjenih podataka u objavljenim rešenjima i drugim standardima.

Da bi ovaj centar dokumentacije postao funkcionalan i na nivou sa međunarodnim standardima, SSK-a će razmotriti mogućnost bilateralne regionalne ili međunarodne saradnje sa nekim drugim pravosudnim sistemom koji su uspešno obradili ovu komponentu.

STRATEŠKI PROGRAM 6.9: Stavljane u upotrebi i korišćenje jedne zvanične elektronske pošte u pravosuđu Kosova

Treba uspostaviti sistem elektronske pošte za pravosuđe Kosova, krajnje korisnike treba obučavati i elektronska pošta biti u službenoj upotrebi, što je moguće pre.

Ne posedovanje jedne elektronske pošte koja bi bila na raspolaganju svim zaposlenima u pravosuđu Kosova, SSK-a smatra da je neprihvatljivo. Troškovi komuniciranja koji nastaju koristeći se konvencionalnim sredstvima komuniciranja su visoki i ne toliko efikasni koliko može biti elektronska pošta.

Pravosuđe Kosova i svi njihovi radnici moraju imati na raspolaganju elektronsku imej adresu na domenu pravosuđa Kosova. Uporedo sa stvaranjem elektronske adrese treba pružiti i adekvatno obučavanje.

Kroz njegove politike, SSK-a će obezbediti da elektronsku poštu koriste svakim danom i da iznose službeno sredstvo komuniciranja unutar pravosuđa Kosova.

STRATEŠKI PROGRAM 6.10: Korišćenje "digitalnog potpisa", čim se stavlja na raspolaganju na Kosovu

Stavljane u upotrebu digitalnog potpisa na Kosovu je van nadležnosti SSK-a, ali SSK-a smatra da raspolaganje digitalnim potpisima je od velike važnosti za rad sudova i za primenjene funkcionalnosti SMIL 2013 i ueb portala.

Kako bi se obezbedile maksimalne investicije u TIK-u, SSK-a će pažljivo nadgledati, monitorirati razvoje koji se odnosi na dostupnost digitalnih potpisa. Čim na Kosovo počne postojati zakonodavstvo i tehnički preduslovi, ekipa za sprovođenje ove strategije TIK-a mora uraditi jedno sažeto re dizajniranje procesa rada i uvesti u upotrebu digitalni potpis u SIML 2013.

Dostupnost i korišćenje digitalnih potpisa i njihova korist za pravosuđe Kosova (u vreme kada je napisana ova Strategija) smatraju se kao jedan dugoročni cilj.

STUB 7: Adekvatni ljudski resursi

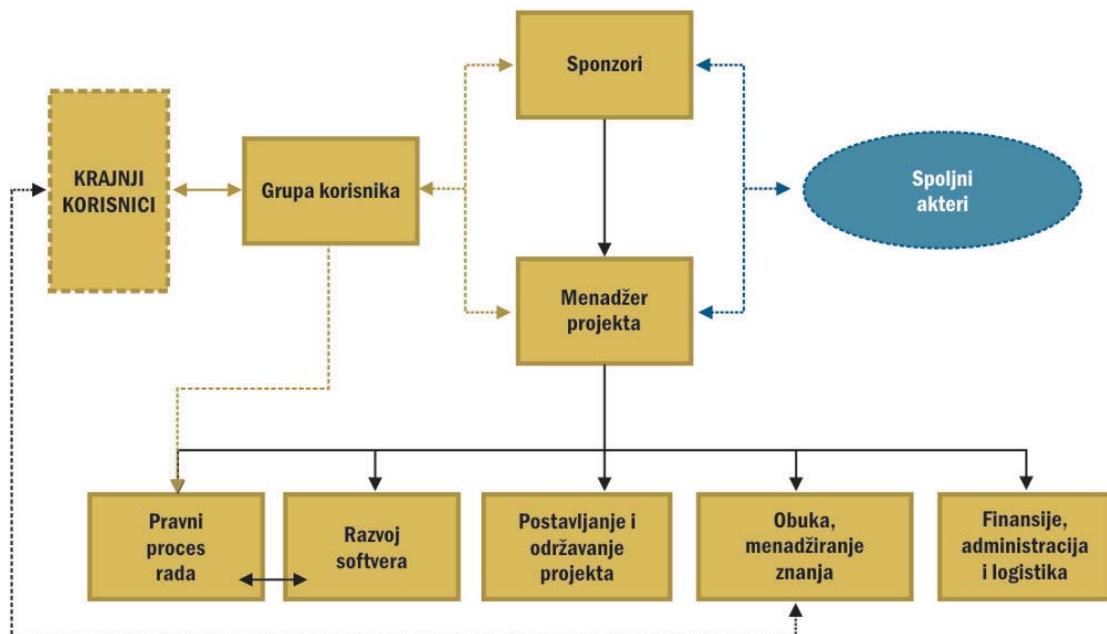
STRATEŠKI CILJ 7:

SSK-a stvorice unutrašnje poverljive potrebne resurse za sprovođenje Strategije TIK-a

U predhodnom periodu, SSK-a je doživeo da razvoj i sprovođenje solucija TIK-a u pravosuđu je dosta kompleksan. U cilju razvoja uspešnih projekata TIK-a u pravosuđu, neophodno je da tokom svih životnih ciklusa projekta budu na raspolaganju znanje i različite veštine. Uporedo sa ekspertizom u TIK (harduer i softuer), tokom budućih pokušaja u oblasti TIK-a, SSK-au trebaće ekspertiza za analizu pravnog procesa znanja /rad, obuke, sprovođenje, statistike i menadžiranje dokumentacije/.

U cilju koordinacije i sinhronizacije celokupne ove ekspertize, kao i radi koordiniranja aktivnosti sa nosiocima projekta, sponzorima i krajnjim korisnicima, zahtevaće se i velike veštine u menadžiranju projekta.

SSK-a predviđa da za buduće organizovanje operativnog odgovornog nivoa za izvršavanje ove Strategije TIK-a mora se pridržavati organizacionoj šemi kao u nastavku:

Da bi stvorili ovaj stub i ostvarili strateški cilj 7, SSK-a će inicirati i razviti strateške programe kao u nastavku:

- 7.1. Stvaranje i čuvanje menadžiranja i snažnog organizovanja projekta
- 7.2. Stvaranje i čuvanje unutrašnjih snažnih resursa za IKT
- 7.3. STRATEŠKI PROGRAM 7.3: Stvaranje i analiziranje resursa procesa rada
- 7.4. Izgradnja resursa za obuku
- 7.5. Zapošljavanje domaćih zvaničnika za IKT
- 7.6. Postepeno stvaranje usluga za pomoć u kancelariji
- 7.7. Pružanje obuka za osoblje SSK-a.

STRATEŠKI PROGRAM 7.1: Stvaranje i čuvanje menadžiranja i snažnog organizovanja projekta

SSK-a će imenovati jednog menadžera projekta, koji će odigrati ulogu jedne centralne odgovorne figure za operativni nivo izvršenja Strategije TIK-a. Menadžer projekta biće odgovoran za postizanje određenih ciljeva u Strategiji TIK-a koristeći resurse koje će on/ona odrediti za menadžiranje. On/ona obezbediće koordinisanje sa krajnjim korisnicima, Grupom Korisnika i spoljnim akterima.

Zadatak menadžera projekta biće da sastavi operativni plan koji će prilagoditi operaciji sa raspoloživim budžetima i menadžira resurse kako bi se traženi rezultati postigli u krajnjim određenim rokovima.

Menadžer projekta biće obuhvaćen procesom izbora stručnjaka koji će biti angažovani u projektu. Menadžer projekta neposredno će odgovarati i direktoru Sekretarijata za planiranje i operativna pitanja, i Predsedniku Saveta za strateška pitanja.

Uporedo sa naporima SSK-a, menadžer projekta biće aktivno angažovan u pronalaženju daljnjih mogućnosti za finansiranje među svim zainteresovanim akterima.

STRATEŠKI PROGRAM 7.2: Stvaranje i čuvanje unutrašnjih snažnih resursa za IKT

Za sprovođenje Strategije TIK-a, SSK-au bi trebala jedna kombinacija unutrašnjih znanja i angažovanih sa spolja i ekspertize iz oblasti TIK-a. Da bi sinhronizovali aktivnosti različitih specijalista TIK-a kao i da bi kombinovali unutrašnje resurse i angažovane sa spolja, jedna osoba biće imenovana koja bi trebala da bude odgovorna za komponentu TIK-a. Ova osoba odgovaraće odgovornom menadžeru za opšte izvršavanje Strategije TIK-a.

Što se tiče resursa TIK-a, SSK-a najviše će morati da nađe načina kako bi imao na raspolaganju programere softvera tržišne klase. Pošto su plate na tržištu za ovu kategoriju veoma visoke, SSK-a mora naći načina kako da obezbedi ova sredstva. Kritičan preduslov za razvoj i održavanje softverskih aplikacija za korišćenje u pravosuđu Kosova jeste puna i ne uslovljena dostupnost ovih sredstava za SSK-a.

Osim programera softuera, SSK-a će imati isto tako i potrebu za administratore sistema/mreže, administratore osnove podataka, programere ueb stranica i specijaliste bezbednosti TIK-a.

Kosovo ima veliku potražnju za sve ove profile, a to znači da će SSK-a naići na velike poteškoće što se tiče zapošljavanja kvalitetnog osoblja za TIK.

SSK-a će pokušati da dobije i zadrži ove resurse kroz dodatne fondove od strane donatora (u ograničenom vremenskom periodu) i dovoljno investirati u njihovom obučavanju i edukaciji.

STRATEŠKI PROGRAM 7.3: Stvaranje i analiziranje resursa procesa rada

Da bi se ispunili svi navedeni zadaci i pružila sistematska i organizovana uputstva da programeri mogu obavljati aplikacije koje odgovaraju potrebama pravosuđa Kosova, u projektu će biti angažovani pravnici sa punim radnim vremenom, koji će sprovesti ovu strategiju TIK-a. Njihova odgovornost će biti da sačuvaju aplikacije koje se upotrebljavaju u pravosuđu Kosova uz potpunu saglasnost sa pravnim i regulativnim zahtevima i da što je moguće više da se staraju da one ostanu u skladu sa zahtevima zadnjeg korisnika.

SSK-a će pokušati da stvori jedan novi profil pravnika za ovaj zadatak, pošto obrazovne institucije na Kosovu ne pružaju ovaj vid specifičnog kadra. Ako je moguće, SSK-a će naći dobre pravnike koji su položili pravosudni ispit i koji imaju dovoljno znanja o konceptima TIK-a. SSK-a je svestan da će biti potrebno da bude investirano u znanju i obučavanju za ove resurse kako bi se oni obučavali za prezentiranje novih koncepata za orjentisanje toka poslova po sudovima, tako što će se maksimalizovati investicije u TIK.

Opšti cilj ovih resursa biće potražnja solucija koje će povećati efikasnost i transparentnost pravosudnog sistema kroz uvođenja u upotrebu TIK-a u pravosuđe Kosova i uporedo sa njim.

Velika prednost SSK-a biće da se ovi resursi obučavaju kroz praktičan rad na Kosovu sa međunarodnim konsulentima.

STRATEŠKI PROGRAM 7.4: Izgradnja resursa za obuku

Kako bi se očekivanja za obuku i metodologiju sprovođenja usaglasila kako je predviđeno ovom strategijom, SSK-a će morati da izgradi unutrašnje resurse za obuku.

Resursi obučavanja biće organizovane po ekipama koje će pružiti "praktične" obuke na

radnom mestu svakog zaposlenog u pravosuđu Kosova.

Broj ekipa biće utvrđen na osnovu budžeta na raspolaganju i željenog tempa za sprovođenje. Najveći broj članova ekipe biće pravnici koji dobro poznavaju TIK. Pored toga, ovoj ekipi biće dodate osobe koji imaju iskustva iz TIK-a. Svim članovima ekipe potrebne su veštine za razmenu znanja.

Tokom perioda smanjenja napora za sprovođenje, članovi ekipe sa pravnim iskustvom pomagaće komponenti procesa rada/ pravni, dok pojedinci sa iskustvom u TIK biće na raspolaganju komponente TIK-a. Po završetku sprovođenja na terenu, resursi obučavanja stvoriće se da bi pružili pomoć u kancelariji i regionu za TIK.

STRATEŠKI PROGRAM 7.5: Zapošljavanje domaćih zvaničnika za TIK

Uspešno ostvarivanje ove Strategije stvoriće jednu novu realnost u sudovima Kosova, gde će poslovi sudova biti potpuno automatizovani i koji će zavisiti u znatnoj meri od funkcionalne infrastrukture TIK-a.

SSK-a priznaje da za jednu tako izmenjenu sredinu u sudovima biće potreban jedan određeni nivo stalne podrške za TIK na nivou sudova. Da bi ispunili ovaj zahtev na proaktivni način, SSK-a će inicirati jedan prikladan proces, koji će omogućiti zapošljavanje zvaničnika za TIK po svakom sudu na Kosovu.

Svi domaći zvaničnici TIK-a biće podređeni i kordinirani sa odgovornog operativnog nivoa za sprovođenje Strategije TIK-a. Domaći zvaničnici biće odgovorni za održavanje infrastrukture TIK-a po funkcionalnom redu, primenjivanja aplikacija, obuke, sadržaja ueb stranice i audio/video snimanja na nivou individualnih sudova.

STRATEŠKI PROGRAM 7.6: Postepeno stvaranje usluga pomoći u kancelariji

U početnoj fazi sprovođenja Strategije TIK-a, SSK-a će se koncentrisati u neposrednom obučavanju, po sudovima i u podršci krajnjih korisnika.

Za ovu namenu, biće omogućena dva nivoa podrške. U sastavu prvog nivoa biće zvaničnici TIK-a zaposleni po sudovima, dok drugi nivo biće sastavljen od jedne jedinice specijalizirane za obuke, u čijem sastavu su pravници i specijalisti TIK-a na nivou SSK-a.

Čim bude završeno stavljanje u upotrebu TIK-a u pravosuđu Kosova, što znači da su korisnici povećali svoje veštine u vezi TIK-a, jedinica koja je stvorena za pružanje obuka na terenu pretvoriće se u jednu službu pomoći u kancelariji.

U principu, pravnici iz ekipe za sprovođenje trebaju preuzeti pozicije zvaničnika pomoćne kancelarije SSK-a, dok eksperti TIK-a iz ekipe za sprovođenje moraju se pozicionirati kao regionalni zvaničnici TIK-a.

U ovoj avanziranoj fazi, u pravosuđu Kosova, prvi nivo podrške za korisnike i dalje će biti pružen od domaćih zvaničnika TIK-a, dok će se drugi nivo pružiti preko usluga pomoćne kancelarije, kada se radi o otežanim hardvernim problemima.

U jednom dugoročnom planu može se uzeti u obzir stavljanje u upotrebu softvera za pomoćnu kancelariju i dalje ispravke u njihovom organizovanju.

STRATEŠKI PROGRAM 7.7: Pružanje obuka za osoblje SSK-a.

- Da bi oprema i okoliš TIK-a funkcionisala i menadžirala kako treba, osoblje TIK-a SSK-a stalno će se obučavati. Celokupno osoblje TIK-a biće obučavano za tehnologije koje koristi SSK-a i tehnologija koja je određena da se koristi ubuduće. Uglavnom, obuke će se

organizovati pomoću certifikovanih programa obuke.

- Da bi se osiguralo da su shvaćene odgovornosti, vaspitne obuke za bezbednost i podizanje svesti biće obavezne za celokupno odgovorno osoblje, obuhvaćajući visoke menadžere i osoblje SSK-a.

Uporedo sa obukom osoblja sa iskustvom u TIK, osoblju koji je obuhvaćen u sprovođenju pravnog procesa rada i u centru dokumentacije mora se obezbediti sveobuhvatna obuka, po potrebi, kako bi oni završavali na efikasan način svoje zadatke i ostvarili svoje ciljeve koji su određeni ovom strategijom.

Operativnom nivou za izvršavanje Strategije TIK-a trebaće da razvije i izvrši jedan detaljan plan dugogodišnjeg obučavanja.

Da bi privukli ljudske resurse koji su u malom broju TIK-a i da bi izgradili njihovu unutrašnju radnu snagu, jedan značajan deo strategije SSK-a zasnovan je na značajnom ulaganju obučavanja svog osoblja SSK-a.

STUB 8: Resursi i sposobnosti za statistike i menadžiranje

STRATEŠKI CILJ 8:

Tačni statistički izveštaji na osnovu trenutačnih podataka i onih na raspolaganju SSK-a, predsednika suda, sudija i administratora.

Aktuelno, prikupljanje podataka za pravosuđe Kosova je naporan i intenzivan rad, dok su po količini, kvalitetu i dostupnosti statistički izveštaji ograničeni.

Jedna od glavnih ciljeva Strategije TIK-a jeste da izmeni aktuelnu situaciju. Podaci i statistički izveštaji moraju biti na raspolaganju i biti na osnovu trenutačnih podataka. Preduslov za ovo biće razvoj i uspešno sprovođenje SIML 2013.

SSK-a smatra da je veoma važno da se kvalitet podataka obezbedi tokom čitavog procesa sprovođenja SIML 2013. Da bi se obezbedilo da će budući statistički izveštaji SIML 2013 biti tačni, SSK-a će aktivno monitorirati nastojanja za sprovođenje i preduzeće sve potrebne korake da bi monitorirali i obezbedili kvalitet podataka i statističkih izveštaja.

SSK-a očekuje da jedan bolji pregled situacije po sudovima Kosova i sposobnosti SSK-a da na vreme i na proaktivan način reaguje svojim odlukama biće na raspolaganju stavljanjem u upotrebu TIK-a u pravosuđu Kosova.

Specifični strateški programi koji će se inicirati u okviru ovog stuba su:

- 8.1. Znatno povećanje izveštajne sposobnosti SSK-a**
- 8.2. Jačanje sposobnosti SSK-a da menadžira pravosudnim sistemom**
- 8.3. Ispunjenje standarda CEPEJ-a i drugih međunarodnih standarda izveštavanja**

STRATEŠKI PROGRAM 8.1: Znatno povećanje sposobnosti izveštavanja SSK-a

Da bi imali bolji uvid o pravosuđu Kosova, SSK-a će pokušati da obezbedi, preko razvoja SIML 2013, da budu prikupljeni svi značajni relevantni podaci i da bude omogućeno izveštavanje na osnovu niz različitih kriterijuma o prikupljenim podacima.

Prikupljanje glavnih podataka i izveštavanje mora da se orijentiše ka objašnjavanju nekih pitanja koje SSK-a može ih smatrati kao prepreke (uska grla) ili kao potencijalni problemi pravosudnog sistema.

SSK-a će tražiti da Grupa Korisnika imenovana od SSK-a preuzme značajnu ulogu u definisanju potreba za izveštavanje, i da u ovom svojstvu, pruži značajan doprinos operativnom nivou u ograničenju grupe podataka koje se svakako moraju prikupiti u okviru SIML 2013.

U cilju daljeg poboljšanja sposobnosti SSK-a radi analiziranja podataka, eksperti statistike biće angažovani u analiziranju podataka i daće sugestije za bolje načine prikupljanja podataka. Od srednjoročnog plana na onaj dugoročni očekuje se da eksperti statistike pruže pomoć programerima TIK-a, oslanjajući se na modele i unapređene metode statistike. Rezultat ovog procesa biće da napredne statističke prognoze i budući trendovi budu na raspolaganju kao standardne karakteristike izveštavanja SIML 2013.

STRATEŠKI PROGRAM 8.2: Jačanje sposobnosti SSK-a da upravlja pravosudnim sistemom

Krajnji cilj SSK-a jeste da poveća efektivnost i efikasnost sudova Kosova ulagajući za unošenje u upotrebu TIK-a. TIK, u sebi nudi značajne mogućnosti, ali ograničene, kako bi povećali efikasnost. TIK- će pomoći u otklanjanju duplih poslova i ubrzanju ponavljenih zadataka. Na ovaj način, neki resursi sudova biće oslobođeni i biće omogućeno da oni budu preneti u ostalim operacijama sudova koji se javljaju ne uskim grlima. Uvođenjem u upotrebu TIK-a, SSK-a ima za cilj mnogo više nego ovo.

U cilju efektivnog upravljanja pravosudnim sistemom, SSK-au su potrebni podaci i analize koji imaju za cilj veoma specifične probleme. Početni podaci koji se uzimaju iz informativnog sistema pravosuđa Kosova koristiće se da bi ograničili jedan problem, veličinu, prostranost i ozbiljnost istog.

Za rešavanje problema i unapređenja sistema tražiće se intervencije i odluke SSK-a. Intervenirajući i donoseći odluke na osnovu trenutanih podataka, SSK-a će preuzeti jednu aktivnu ulogu u menadžiranju sistema. Bez uvođenja u upotrebu TIK-a, SSK-a je dovoljno ograničena što se tiče ovih sposobnosti.

SSK-a neće biti jedini koji će pratiti potencijalne probleme i koji će pokušati rešiti ih sam.

SSK-a će tražiti od radnika svih nivoa pravosuđa Kosova da igraju jednu aktivnu ulogu u izvršavanju svojih zadataka.

SIML 2013 bi trebalo da se razvije tako što će pružiti dovoljno podataka i izveštaja radnicima svih nivoa, počevši od predsednika sudova i do zvaničnika pisarnice. Od svakog pojedinca u okviru određene hierarhije očekivaće se da prati razloge koji mogu ugroziti ili ugrožavaju efikasnost i njegovu organizaciju na radu i preduzme mere ili zatraži pomoć na proaktivan način.

STRATEŠKI PROGRAM 8.3: Ispunjavanje standarda CEPEJ-a i drugih međunarodnih standarda izveštavanja

Prikupljanje podataka, statističke analize i menadžiranje pravosuđa Kosova jesu jedna od potreba koje zahtevaju uvođenje u upotrebu TIK-a u pravosuđu Kosova.

Dostupnost TIK-a uz podršku prikupljanja podataka i izveštavanja očekuje se mnogo od međunarodnih organizacija koji se bave monitoriranjem efikasnosti nacionalnih pravosudnih sistema

Pošto je odlučeno da se Kosovo pridruži Evropskoj zajednici, SSK-a isto tako mora ispuniti utvrđene standarde i zahteve. Što se tiče izveštavanja, SSK-a moraće nadgledati i ispuniti zahteve CEPEJ-a i ostalih specializiranih agencija.

Tokom svih faza razvoja SIML 2013, posebnu pažnju moramo posvetiti analiziranju ovih međunarodnih zahteva i standarda izveštavanja. SIML 2013 treba se razviti na takav način da nakon jednog razumnog vremenskog perioda može doneti većinu izveštaja koji se međunarodno traže.

Aneksi

Aneks I - Izveštaj o proceni

Aneks II - Radna grupa za izradu strateškog plana za TIK

Aneks III - Specifikacije server sobe

Aneks IV - Skraćenice

Aneks I - Izveštaj o proceni

Izvršni rezime

Projekat „Izgradnja kapaciteta Sudskog saveta Kosova“ u tehnologiji informisanja je iniciran od strane Sudskog saveta Kosova i sufinansiran od strane programa TAIEX-a i Evropske komisije i Norveške Vlade. Ovaj projekat je planiran kao projekat od tri faza. Prva faza bi trebalo da pruži procenu prethodnim i tekućim nastojanja Kosovskog pravosuđa, druga faza bi trebalo da osnuje strategiju TIK-a za period od pet godina, i treća faza treba da razvija operativne planove za sprovođenje strategije TIK-a.

Ovaj izveštaj predstavlja konačne rezultate I-ve faze.

Ekipa procenu, koja se sastoji od menadžera projekta, specijaliste poslovnog procesa, stručnjaka infrastrukture TIK-a i stručnjaka bezbednosti TIK-a obavili su analize postojeće dokumentacije i odvijali su terenske posete na Kosovu tokom perioda juli-septembar 2011. godine. Konstatacije i ocenjivanje ekipe su organizovane u 10 poglavlja ovog izveštaja: Pravni i politički okvir, sponzorstvo, vlasništvo i donošenje odluka, nivo nastojanja usluga TIK-a u pravosuđu Kosova, hardver infrastruktura, tehnički aspekti softvera, aspekti obezbeđenja, ljudski resursi TIK-a, Zahtevi procesa rada, statistike i menadžment, kao i finansije i budžet. Svako poglavlje, i u nekim slučajevima i podnaslovi su praćeni odgovarajućim zaključcima ocenjivačkog tima.

Ocenjivački tim je identifikovao pozitivna i negativna dešavanja u u prethodnim radnjama TIK-a u pravosuđu Kosova.

Među glavnim pozitivnim kretanjima su promene koje su se nedavno desile na

najvišem autoritativnom nivou SSK-a, i kao posledica, sada sve strukture SSK-a pružaju potpunu podršku za uvođenje TIK-a u pravosuđu Kosova. Jedan od glavnih razloga za neuspeh u uvođenju TIK-a u prethodnim periodima je bio slaba podrška od strane najviših nivoa. Osim ovoga i nezavisno svega što se dogodilo u vezi uvođenja TIK-a u pravosuđu Kosova u prethodnim periodima, ekipa za ocenjivanje je postigla da identifikuje dovoljan broj radnika SSK-a i sudova (svih nivoa) koji su još spremni da pomognu u pravilnom uvođenju TIK-a.

Sa druge strane, u prošlosti, preduzeti su neadekvatni naponi u različitim fazama programa SMIL-a, u fazama testiranja i prihvatanja. Izabrana tehnologija za razvoj SMIL-a, tokom godina i pod tržišnim uslovima, zastarela je. Slična situacija je i sa serverima, na mesta – delovanja (radne stanice) i drugih hardverskih delova. Iako su kupljeni novi, nekoliko godina kasnije kada je vršeno ocenjivanje, ovi uređaji su u potpunosti amortizovani i treba da se zamene.

Trenutno široka znanja (u svim segmentima) u vezi SMIL-a poseduje jedna strana kompanija. Što se tiče ljudskih resursa, SSK-a ima profesionalnih nedostataka programera TIK-a, stručnjaka procesa biznisa i resursa obuke.

Budžet SSK-a neće biti u stanju da podrži većinu aktivnosti i potrebne kupovine u oblasti TIK-a za petogodišnji period. Zahtev za dodatno finansiranje od donatora biće neophodno.

Preciznije finansijske prognoze obezbediće se kroz budućih faza ovog projekta kada će se razviti strateški i operativni plan. Ove dve faze treba pomoći SSK-au da utvrdi potrebne nivoe finansiranja, pravac u kome treba da se traži pomoć donatora, i na kraju da se traži veći budžet države i bolju specifikaciju kupovina u okviru traženih/odobrenih budžeta.

Na kraju uvođenja TIK-a u pravosuđu Kosova nema alternative. SSK-a treba preuzeti ovu inicijativu kako bi ispunio svoje zadatke i odgovornosti određene zakonima Kosova, kao

i kao bi se prilagodio međunarodnim standardima koji su usleđeni od strane većine država Evrope.

Ocenjivački tim je mišljenja da bez obzira na prepreke u prošlosti, u razvijanju strateškog plana TIK-a, operativnog plana, odgovarajućeg osoblja, promenjenih metodologija i znatno bolje pripreme rada uz koordiniranu pomoć od strane donatora, pravosuđe Kosova može da učini značajne korake u napred narednom petogodišnjem periodu.

Sažetak zaključaka sledi ovaj Izvršni rezime i treba se razmatrati kao sastavni deo Izvršnog rezimea.

Zaključci, sažetak

Pravni i politički okvir

SSK je odgovoran za uvođenje TIK-a u pravosuđu Kosova. Jačanje zakonodavstva i jasno definisanje odgovornosti SSK-a bilo bi poželjno.

Pravni i regulativni okvir za uvođenje i operativno korišćenje TIK-a u pravosuđu Kosova je nerazvijen. Obzirom da je ovo jedan važan preudsov za uspešno uvođenje TIK-a, SSK-a treba da učini važne napore u ovom pravcu.

Međunarodni poznati pravni standardi očigledno zahtevaju od SSK-a da poveća svoja nastojanja u uvođenju TIK-a.

Tri paralelna sistema upravljanja podacima mogu se prepoznati na osnovu nadgledanja toka rada u sudu. Ovo je prilično teški teret za sudove i radnike sudova. Zbog ovog tereta, efikasnost sudova i radnika je manjkav. Ovo je neophodnost, jer postoji samo jedan sistem upravljanja podacima uvođen u sudovima Kosova.

Smislena logistika i operativni izazov što se tiče strukture jednog suda dogodiće se 2012 godine. Ovo se treba ozbiljno uzeti u obzir kasnije kada se radi o ravoju strategije i operativnim planovima TIK-a.

Sponzorstvo, vlasništvo i odlučivanje

Važan korak napred u upoređenju sa prošlim izveštajima (2008) učinjen je na nivou sponzorstva. Imenovanja novog Saveta, Predsedavajućeg Saveta i Direktora Sekretarijata stvorili su punu podršku za uvođenje TIK-a u pravosuđu Kosova. Slaba podrška od strane najviših nivoa je bio jedan od glavnih razloga za manjkav uspeh u uvođenju TIK-a u prošlosti.

SSK-a treba da se pozicionira i preuzme vodeću ulogu u kooridnaciji nastojanja donatora.

Radeći na strategiji TIK-a, SSK-a ima odličnu mogućnost da približi što je moguće bliže zajednicu donatora svojim aktivnostima TIK-a.

Razvoj/Sropovođenje SMIL_a:

Aspekti poslovnog procesa i karakteristike SMIL-a

Trenutna verzija SMIL-a ima dobre karakteristike i jedan dobar nivo pravnih znanja se može uočiti ponovnim uvidom u Listi vrednosti ("kodiranih polja") tokom sprovođenja.

Na žalost SMIL nije testiran u potpunosti u laboratoriji ili u jednoj realnoj sredini.

Ekipa za ocenjivanje u jednoj kratkoj sednici testiranja (kakav vremenski rok se dozvoljava za ovu aktivnost u okviru ovog rojekta), brzo je idetifikovao mnoge greške trenutnog SMIL-a.

Odluka o buducnosti trenutne verzije SMIL-a, prvo zahteva precizno i detaljno testiranje kao i praznine/nedostatke inventara.

Razvoj, testiranje i prijem

U prošlosti, učinjena su neadekvatna nastojanja u različitim fazama razvoja, testiranja i prijema SMIL-a. Nedostatak posvećenosti da se obavi potpuno testiranje rezultiralo je nepunim sprovođenjem programa u čitavom pravosudnom sistemu.

Pravosuđe Kosova nema "okruženje testiranja" SMIL-a. Ovo je veoma važno sredstvo testiranja i obuke. Budući planovi TIK-a treba obuhvatiti stvaranje ove sredine.

Obuka

Pripreme aktivnosti, metodologije obuke i obuka krajnjih korisnika u proslosti nisu dale željene rezultate.

Nažalost, ali zbog činjenice da će proces obuke u skoro svim segmentima morati da se ponovi, pre (i pararelno) svakog sprovođenja nekog novog delovanja TIK-a.

Sprovođenje

Obaviti obuku "u učionici" i tražiti od obučavanog kandidata da prelazi u stvarnom korišćenju "uživo" samo po sebi nije bio dobar pristup.

Snažna podrška od strane SSK-a, kao i obuka, monitoriranje i izveštavanje operativnih kapaciteteta treba da budu na licu mesta i na terenu, kako bi se primenila takva dramatična promena, kao što je uvođenje SMIL-a u sistemu sudova.

Trenutni status

Uprkos svim problemima sa kojima se suočavao u prethodnim periodima, tim za procenu je postigao da identifikuje dovoljno zaposlenih u SSK-a i po sudovima (svih nivoa) koji su još uvek spremni da pomognu u pravilnom uvodjenju TIK-a.

Pristup korisnika TIK-a na internetu

Kvalitet usluge (CS) obuhvata određivanje prioriteta saobraćajne mreže. Kvalitet usluge može se fokusirati na jednom mrežnom interfejsu, u smislu poznatog servera ili rutera, ili u pogledu specifičnih aplikacija. Sistem nadgledanja mreže obično se podešava kao deo CS, kako bi obezbedio da mreža funkcioniše na željenom nivou.

Jedan propis korišćenja interneta pružice radnicima pravila i uputstva u vezi pravilnog korišćenja opreme kompanije, mreže i pristupa na internetu kompanije. Imajući u obzir jedan takav propis koji će pomoći da zaštiti bisnis i zaposlene, zaposleni će biti svesni da je pretraživanje po nekim stranicama ili peuzimanje različitih datoteka zabranjeno i da se treba pridržavati propisa ili u protivnom može imati ozbiljnih posledica dovodeći biznis do rizika bezbednosti kao posledica nemara radnika. Propis korišćenja Interneta je važan dokument koji se treba potpisati od strane svih radnika, čim počinju rad (čim potpišu ugovor).

E-mail

Imajući u vidu činjenicu da je najveći deo infrastrukture podešavan, sistem elektronske pošte (e-mail) treba se primeniti na celokupnom pravosuđu. Sektor pravosuđa treba da ima svoj domen interneta.

Pristup e-mail sistema treba da bude LAN ili WAN. Pravosudni korisnici takođe treba da budu sposobni da stupaju na emailu putem interneta.

Hardver infrastruktura

Deo svake sredine TIK-a je radna mreža. Pravosuđe Kosova ima lokalnu i široku radnu mrežu. Sva mesta su deo ovog pravosudnog sistema. Cilj SSK-a je da povezuje sve lokacije optičkom mrežom izgrađenom od strane Ministarstva javne uprave i ima dodatnih veza iz DSL linija ili ugovorenih linija. Hardverska infrastruktura nije dobra. Svi serveri su dotrajali i ne nalaze se više u korišćenju tako da nisu pogodni za osnovu savremene tehnologije. Trendovi u oblasti IT su virtuelni serveri sa posebnim uređajem za skladištenje. Takvom tehnologijom mi ćemo imati pouzdanu infrastrukturu, stepenastu i fleksibilnu. Svi serveri i ostale opreme TIK-a treba biti postavljene u server sobi koja odgovara standardima i pruža garanciju za bezbednost i odgovarajuću sredinu za opremu TIK-a.

SSK-a svake godine obezbeđuje novu opremu i nove kompjutere za sudove u tužilaštva. Glavni problem je da je broj zaposlenih koji imaju potrebu za nove kompjutere veći od broja kompjutera koje SSK-a ima na raspolaganju. Neki kompjuteri su mnogo stari i potrebno je zameniti ih novim. SSK-au je potrebno najmanje jos 540 novih stolnih kompjutera.

Softveri, tehnički aspekti

Operativni sistem na kompjuterima je Microsoft XP. To je stari sistem i ubrzo Microsoft će otkazati podršku za ovaj program. Ista stvar se ponavlja i za sredinu servera. SSK-a treba planirati ažuriranje i uzimanje novih kompjutera i zadnju verziju sistema servera. Sredine okruženja sa karakteristikama kao to su AD, Group policy, WSUS, itd., su dobri i SSK-a treba da ide dalje u ovom pravcu.

SSK-a je primenio jednostavno rezervno okruženje (backup) koje obuhvata odgovarajući rezervni plan. SSK-a treba da poseduje više sofisticirane centralne rezerve koje podržavaju rezervnu bazu podataka (backup) "tačka u vremenu" ("point in time").

Koncept SMIL-a je zasnovan na zastareloj tehnologiji. U vreme sprovođenja SMIL-a veze WAN za sve lokacije pravosuđa se mogu opremiti sa odgovarajućim bandwidth-om. U ovom pogledu jedino razumno rešenje je decentralizacija baza podataka. Glavna baza podataka primenila se u Vrhovnom sudu i 8 lokalnih baza podataka su primenjene na raznim lokacijama širom Kosova. Principi tehnologije klijent-server trenutno nisu podobni. SMIL treba da bude jedna centralizovana aplikacija zasnovana na internet tehnologiji. Program treba da bude povezan sa spoljnim izvorima kao što su dokazi o ličnim podacimam dokazi o poslovnim podacima itd.

Aspekti bezbednosti

Usluge internet mreže koje se održavaju od strane SSK-a trenutno su veoma osetljive na stalne napade na internetu (viruse itd.). bez neke procene osetljivosti obezbeđenja nemoguće je odrediti tačnu metodu uspešnih napada i na taj način i odgovarajućeg puta zaštite od ovih napada.

Korišćenje bežičnog pristupa na lokalnoj mreži može biti veoma opasno, veza je uspostavljena bez odgovarajuće enkripcije (kodiranja). Iako je takvo bežično povezivanje obezbeđeno odgovarajućom metodom, još uvek je moguće da ostale tačke nesigurnih bežičnih veza rotiraju (postoje) po čitavoj mreži. U slučaju da napadač uđe u internu mrežu preko ovih neobezbeđenih linkova šteta koja nastaje kao posledica može biti veoma velika.

Trenutno stanje upravljanja ažuriranja sistema, bezbednosti interneta, zaštite od virusa i nije efikasno, jer klijent može da dostigne unutrašnju mrežu i usluge i ako je zaražen virusom ili špijunskim softverom i/ili isti ne poseduje instalirane ispravke. Dozvoljavanje povezivanja ovih klijenata u sistemu stvara visoku osetljivost sistema i ne treba nikako da se dozvoli.

Ljudski resursi, TIK

Najveća znanja u vezi SMIL-a (kao glavni stub čitavog sistema TIK-a SSK-a) stoji na posedovanju jedne spoljne kompanije.

Departmanu TIK-a u SSK-a je potrebno jačanje ljudskim resursima. Posebno su potrebni profesionalni programeri, ukoliko bi SSK hteo da promeni i da preuzme na sebe "vlašništvo znanja".

Trenutni nivo ličnih dohodaka u SSK-au ne dozvoljava zaposljavanje takvih osoba. Moraju se istražiti alternativne mogućnosti i pomoć donatora.

Departman TIK-a ili bilo koji drugi departman u Sekretarijatu SSK-a ne poseduje potrebna pravna znanja / procesa biznisa kako bi modifikovao i razvio SMIL. (Re: 2.8.2.)

Zahtevi poslovnog procesa

U regulatornom i zakonodavnom pogledu SSK-a treba omogućiti "eksperimentisanje" novim tehnologijama, organizovanjem i procesom rada po "pilot sudovima" ako se želi preći iz "olovke i papira" na "TIK rešenje".

SSK ce formirati jednu posvećenu grupu radnika koji će biti obavezni da aktivno učestvuju i doprinose u svim akcijama (naporima) TIK-a, SSK-a.

SMIL (ili neka druga akcija u SSK-au ubuduće) za svoj uspeh će zahtevati pravnog stručnjaka/stručnjaka za poslovni proces kao deo stalne strukture Sekretarijata SSK-a.

Treba da se postigne visoki nivo koordinacije i sinhronizacije između TIK-a i Jedinica procesa biznisa.

Statistike i upravljanje

Trenutne sposobnosti izveštavanja SSK-a su manualnog i ograničenog oblika. Za upravljanje čitavog SSK-a su potrebni tačni vremeski podaci. Uvođenje TIK-a može pomoći mnogo (i njegovi radnici svih nivoa) kako bi upravljao bolje njihovim zadacima i sistema u celini.

Od suštinskog je značaja da u ranim fazama nekih novih aktivnosti TIK-a, SSK-a jasno precizira razloge i očekivane rezultate za dotičnu aktivnost, koja se odvija od strane TIK-a. Bez postavljanja jasnih ciljeva biće nemoguće da TIK sam po sebi daje zadovoljavajuće rezultate.

Budžet i finansije

Imajući u vidu sve nalaze i zaključke u ovom izveštaju, sasvim je jasno da budžet SSK-a neće moći podržati većinu aktivnosti i potrebne kupovine u narednom petogodišnjem periodu. Zahtev za dodatno finansiranje od donatora biće neophodno. Ali, domaće finansiranje i posebno lobiranje za povećanje budžeta SSK-a ne treba ostaviti sa strane.

Najpreciznije finansijske prognoze obezbediće se kroz budućih faza ovog projekta, kada će se razviti strateški i operativni plan. Ove dve faze treba pomoci SSK-au da utvrdi potrebne nivoe finansiranja, pravac u kome treba da se traži pomoć donatora, i na kraju da se traži veći budžet države i bolju specifikaciju kupovina u okviru traženih/odobrenih budžeta.

Aneks II – Radna grupa za izradu strateškog plana za TIK

R. br.	Učesnici	Pozicija
1.	Enver Peci	Predsedavajući SSK
2.	Gerrit Springer	Sudija EULEX, Član SSK
3.	Agim Maliqi	Član SSK, sudija
4.	Asllan Krasniqi	Član SSK, sudija
5.	Ymer Hoxha	Okružni Sud Prizren, predsednik
6.	Salih Mekaj	Okružni Sud Peq, predsednik
7.	Bashkim Hyseni	Opštinski Sud Ferizaj, predsednik
8.	Albert Avdiu	Direktor SSKS
9.	Fatmir Rexhepi	Šef kancelarije za IT
10.	Besnik Ramosaj	Direktor Dep. Za Statistike
11.	Astrit Hoti	Viši Pravni Službenik
12.	Burim Nikqi	Administrator mreže
13.	Ardian Berisha	Administrator Datoteka
14.	Merita Emini Stublla	USAID
15.	Charles E. Ferrrel	USAID/ EROL Program
16.	David Greer	USAID/ SEAD-i
17.	Edis Brkiç	Rukovodioc Tima, Projekat TAIEX-a
18.	Natjaz Obstetar	Stručnjak Infrastrukture, TAIEX
19.	Zoltan Gidaly	Stručnjak Bezbedonsti, TAIEX

Aneks III – Specifikacije server sobe

Opšte karakteristike sobe

Specifikacije sobe:

- Zidovi sobe, plafon i vrata moraju biti potpuno izolovana od ostalih zauzetih prostorija
- Veličina vrata treba da bude dimenzije 106 cm do 122 cm širine i 250 visine.
- Preporučuje se dorada antistatičkih podova (bez smola) za podignute pločice ili pločice od vinila.
- Soba treba biti bez prozora (radi bezbednosti, buke, i boljeg upravljanja prostora)

Opreme:

- Maksimalna gustina električne kompjuterske opreme u serverskoj sobi ne bi trebalo da prelazi 300 vati po kvadratnom metru.
- Kompjuterski kabineti bi trebalo da imaju seizmičku spremu i pravilno uzemljenje.
- Kompjuterski kabineti bi trebalo da imaju odgovarajući razmak između, po specifikacijama proizvođača (ali ne manje od 122 cm napred i 90 cm pozadi)
- Sama soba mora imati plafon najmanje u visini 275 cm.
- U sobi mora biti najmanje jedan telefon.

Zaštita od požara:

- Soba mora imati adekvatan sistem za gašenje požara (preporučuje se sistem tipa „pre-akcije“).
- Soba treba biti prikladna protiv požara ukoliko kablovski sistem i sistem hlađenja su kombinovani dobro u istoj prostoriji na plafonu ili ispod poda.

Hlađenje:

- Poželjan je jedan podni sistem za distribuciju vazduha, iako je onaj sa cevima prihvatljiv. U svakom sistemu kabine se treba postaviti na jednoj vrućoj/hladnoj konfiguraciji. Ukoliko se postavlja ispod poda, minimalna visina treba da bude 60 cm i podignuti pod treba da bude dizajniran tako da može izdržati težinu kabina punih servera, kao i bilo koje dizanje i transport uređaja koji se koriste u pokretu kabina, kompjuterske opreme kao i pomoćne sisteme podrške.

Mehanički sistemi

Klimatizacija (AC):

- Kontrola hlađenja i vlažnosti sobe treba da se uradi preko nezavisnog AC sistema (na primer, da ne bude povezan glavnim sistemom zgrade sa povratnom temperaturom dizajnirane tačke i relativnu vlažnost vazduha od 22 °C (± 1 °C) i 45% (± 5 %).
- Vrlo su poželjni osnovani A/C sistemi hladne vode sa namerom da se koristi hladna voda objekta u dizajniranoj tački snabdevanja i povratne temperature od 8 °C odnosno 16 °C.
- Treba imati dovoljno prostora (najmanje 10cm) između jedinice A/C i kompjuterskih kabineta kako bi se izbegavali protoci vode i kako bi bilo prostora/mogućnosti za održavanje.

Planiranje ubuduće:

- Tokom dizajniranja sobe treba se obuhvatiti i odgovarajuće planiranje za ukljanjanje kondenzata AC jedinice (bilo putem gravitacije ili pumpe).
- Treba se uzeti u obzir suvišnost dovoljnog hlađenja i da se instalira ako je moguće rezervni rashladni sistem hlađenja

- zasnovan paralelno sa sistemom hladne vode zgrade i višestrukim AC jedinicama na N+1 dizajn koji će pružiti najbolju zaštitu od neuspeha.
- Treba analizirati i dizajnirati dovoljno prostiranje i stepenost ubuduće u vezi specifikacija mehaničkog i električnog sistema.
 - U oba dve faze, to jest fazi dizajniranja i fazi operacionalizacije stručnjaci treba računaju na „toplotni amortizer“ sobe kao funkcija tipične toplote i obima vazduha u prostoriji u cilju utvrđivanja i planiranja vremenskog prozora između (delimičnog i potpunog) neuspeha rashladnog sistema i tačke u kojoj se dostigne ograničenje sobne temperature.

Električni sistemi

Kapacitet i kvaliteti:

- Prostorija treba da bude odvojena, namenski za napajanje ploče i računarskog A/C sistema.
 - Mehanički električni sistemi treba da budu dizajnirani za jedan duži period, maksimalnog očekivanog korišćenja sobe (mada ne prelazi 300 vati po kvadratnom metru).
 - Za izgradnju kvalitetnih električnih elemenata treba se uzeti u obzir određivanje potreba za izokaciju transformatora, UPS sistema, i druge opreme za klimatizaciju. Po mogućnosti takvi generatori toplote pomoćnih oprema ne treba smestiti u server sobi.
 - Poželjna je Jedinica za distribuciju energije (PDU sa praćenjem napajanja i UPS-a predviđenim za svaku jedinicu u kabinetima).
 - Električni sistem treba se dizajnirati tako da se obezbeđuje izolovano, posvećeno neutralno uzemljenje i uzemljenu mrežu.
- (na prime, UPS.a ili gerneratora) ako je poželjna.
- Sistem distribucije električne energije u sobi servera treba imati lak pristup i mogućnost za isključivanje u slučaju hitnosti.

Alarmi i Bezbednost

Alarmni sistemi:

- Kritični alarmi koji se odnose na funkcionisanje A/C sistema treba biti mapirani u prostorijama za upravljanje sistemom za upravljanje energijom.
- Soba treba da ima prateće laramne senzor sisteme, (izveštavanaj) vode.

Planiranje emergentosti:

- Emergentna/backup energija ne treba da se povezuje u sistemubezbešenja objekta. Departama treba da obezbedi i održava sistem energije backup odvojeno

Aneks IV – Skraćenice

AD	Active Directory
CEPEJ	European Commission for Efficiency of Justice
SIK	Sistem Informisanja I Komuniciranje
CMIS	Case Management Information System
DHCP	Dynamic Host Configuration Protocol
DNS	Domain Name Server
EAR	Evropska Agencija za Rekonstrukciju
EK	Evropska Komisija
KVEK	Kancelarija za Veze Evropske Komisije
EU	Evropska Unija
EULEX	Misija Vladavine Prava Evropske Unije u Kosovu
GPO	Group Policy Object
GUI	Graphical User Interface
TIK	Tehnologija Informisanja i Komuniciranja
IIS	Internet Information Server
KJC	Sudski Savet Kosova
LAN	Local Area Network
MP	Ministarstvo Pravde
OLAP	OnLine Analytical Processing
OU	Organisation Unit
PDC	Primary Domain Controller
PRONET	Ugovorena Kompanija, sada deo ASSECO GROUP
QoS	Quality of Service
SDC	Secondary Domain Controller
SMIL	Lokalni naziv za CMIS
SOA	Service Oriented Application
SOAP	Service Oriented Application Protocol
TAIEX	Technical Assistance and Information Exchange (EC Program)
UNMIK	United Nations Mission in Kosovo
UPS	Uninterruptible Power Supply
USAID	United States Agency for International Development
WAN	Wide Area Network
WPA2	Wi-Fi Protected Access II

